

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Bakalářská práce

Poradenství dospívajícím zapojených do Fusionu

Lenka Mikulíková

Katedra: Katedra pastorace a psychologie

Vedoucí práce: Mgr. Dana Staňková, DiS

Studijní program: Sociální práce

Studijní obor: Pastorační a sociální práce

Praha 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci s názvem Poradenství dospívajícím zapojených do Fusionu napsala samostatně a výhradně s použitím citovaných pramenů. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna veřejnosti ke studijním účelům.

V Senince dne 28.3.2015

Lenka Mikulíková

Bibliografická citace

MIKULÍKOVÁ, Lenka. *Poradenství dospívajícím zapojených do Fusionu*. Praha 2015. Univerzita Karlova v Praze, Evangelická teologická fakulta. Vedoucí práce Mgr. Dana Staňková, Dis.

Anotace

Tato práce s názvem *Poradenství dospívajícím zapojených do Fusionu*, je zaměřena na možnosti pomoci dospívajícím v rámci laické péče v církvi. Pokusím se popsat význam aktivity Fusion v práci s dospívajícími.

Vzhledem k cílové skupině Fusionu (teenageři 13-20 let) je důležité seznámit se se specifiky této věkové skupiny, proto se budu v první kapitole zabývat dospíváním, které je v mnoha oblastech kritickým obdobím.

Ve druhé kapitole představím projekt Fusion, vysvětlím, co to vlastně je, zmíním jeho historii, na jakých stojí hodnotách, jaké má cíle.

Třetí kapitola je zaměřená na poradenství dospívajícím, jaké techniky je možné použít, kdo může pomáhat a jaká jsou úskalí této pomoci.

Poslední částí práce je výzkum, který jsem provedla mezi dospívajícími z Fusionu. Mapuje, zda mohou najít dospívající ve Fusionu odpovídající pomoc se svými problémy a zda tuto možnost využívají.

Klíčová slova

Dospívání, identita, vztahy, poradenství, Fusion

Summary

This thesis titled Counseling adolescents involved in Fusion is focused on opportunities to help adolescents in the context of informal care in the church. I try to describe the importance of the activity of Fusion in the work with adolescents.

As the target group of Fusion are teenagers between 13 and 20, it is important to become acquainted with the specifics of this age group. Therefore in the first chapter I deal with the question of adolescence, which in many areas is a critical period.

In the second chapter I introduce the Fusion project, explain what it is, I mention its history, which values it is based on, what its targets are.

The third chapter is focused on counseling adolescents, what techniques can be used, who can help and what are the pitfalls of this help.

The last part describes the research that I conducted among the adolescents from Fusion. It maps if adolescent in Fusion can find appropriate help with their problems and if they make use of this possibility.

Keywords

Adolescence, identity, relationships, counseling, Fusion

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala Mgr. Daně Staňkové za její odborné vedení a podnětné připomínky k mé bakalářské práci. Také děkuji svému manželovi za trpělivost a podporu. Děkuji i všem dotazovaným, díky kterým jsem získala data k výzkumu.

Obsah

Úvod.....	9
1. Dospívání.....	10
1.1. Vymezení období dospívání.....	10
1.2. Tělesný vývoj.....	11
1.3. Kognitivní změny v dospívání.....	12
1.4. Emocionalita.....	13
1.5. Sociální vztahy.....	14
1.5.1. Vztahy s rodiči	14
1.5.2. Vrstevnické vztahy.....	15
1.5.3. Přátelské vztahy.....	17
1.5.4. Partnerské vztahy.....	18
1.6. Utváření identity.....	20
1.6.1. Etapy utváření identity.....	21
1.6.2. Způsoby hledání identity.....	22
1.6.3. Genderová identita.....	24
1.6.4. Morální a hodnotový vývoj.....	25
1.7. Volný čas.....	26
1.8. Shrnutí.....	28
2. Fusion.....	30
2.1. Co je Fusion?.....	30
2.2. Historie Fusionu.....	31
2.3. Jak Fusion funguje?.....	32
2.3.1. Fusion zkouška.....	32
2.3.2. Workshopy.....	35
2.3.3. Zkouška kapely.....	35
2.3.4. Víkendové akce.....	35
2.3.5. Koncerty.....	36
2.3.6. Letní kemp.....	36
2.3.7. Skupinky pro hledající a nově věřící.....	37
2.3.8. Jednorázové akce mimo zkoušku.....	37
2.4. Základní hodnoty Fusionu.....	38
2.4.1. Kultura.....	38
2.4.2. Kreativita.....	38
2.4.3. Kristus.....	39
2.4.4. Komunita.....	39

2.4.5. Církev.....	39
2.5. Fusion a křesťanství.....	40
2.6. Shrnutí.....	41
3. Poradenství dospívajícím.....	42
3.1. Techniky poradenství dospívajícím.....	42
3.2. Osobnost pomáhajícího.....	44
3.3. Omezení a rizika poradenství dospívajícím.....	45
3.3.1. Odborná péče.....	46
3.4. Shrnutí.....	47
4. Praktická část.....	49
4.1. Rozhovory s dospívajícími z Fusionu Vsetín.....	50
4.2. Vyhodnocení výzkumu.....	54
4.3. Shrnutí.....	56
Závěr.....	58
Seznam literatury.....	60
Přílohy.....	62
Příloha 1: Okruhy otázek.....	62
Příloha 2: Rozhovory 1-10.....	62
Příloha 3: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů: „Co je Fusion?“.....	72
Příloha 4: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů: „Zkoušky“.....	75
Příloha 5: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů: „Služba založená na vztazích“.....	83
Příloha 6: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů: „Zamyšlení“.....	87

Úvod

Tato práce se zabývá laickou pomocí dospívajícím v církevním prostředí. Konkrétně se zaměřuji na dospívající, kteří navštěvují aktivitu Fusion.

Pro výběr tohoto tématu jsem se rozhodla z osobních důvodů, protože jsem čtvrtým rokem jedna z vedoucích Fusionu Vsetín. Práce s dospívajícími a snaha pomoci jim je mi tedy velmi blízká.

Byla bych ráda, kdyby tato práce pomohla vedoucím mladých lidí v našem sboru (Horní sbor Českobratrské církve evangelické Vsetín) v tom, jak k dospívajícím a jejich problémům přistupovat, jakou pomoc jim nabídnout, co jim můžeme dát navíc jako křesťané. Věřím, že tato práce pomůže mně samotné více porozumět této problematice.

Práce je rozdělena na dvě části. Teoretická část je zaměřena na cílovou skupinu Fusionu, tedy dospívající. S pomocí odborné literatury budu mapovat, jaká jsou specifika tohoto vývojového období. Dále popíši Fusion, projekt, který může místní církev realizovat a nabízet dospívajícím, ať už věřícím či nevěřícím. Vzhledem k neexistenci odborné literatury k tomuto tématu budou ke zpracování použity internetové zdroje a materiály, které vydala Křesťanská akademie mladých pro týmy připravující se na vznik Fusionu. Ty jsou vloženy jako příloha práce. Závěrem teoretické části se budu věnovat poradenství dospívajícím. Jakým způsobem může vedoucí, laik dospívajícím pomoci, jaké techniky může použít, jaká jsou úskalí a omezení této pomoci.

Výzkumná část práci obohacuje o poznatky z rozhovorů s teenagery z Fusionu Vsetín, které se týkají jejich přístupu k nabízené pomoci. Budu se snažit zjistit, zda teenageři z Fusionu mají potřebu hledat pomoc se svými problémy u vedoucích Fusionu a také zda pro dospívající může být překážkou fakt, že jsou vedoucí Fusionu křesťané.

1. Dospívání

Tato práce se zabývá péčí o dospívající, z toho důvodu je důležité seznámit se se specifiky tohoto vývojového období lidského života, které je spojeno s mnoha změnami.

1.1. Vymezení období dospívání

Autoři odborných publikací vymezují tento pojem s drobnými odchylkami. Nejčastěji je odlišné určení začátku a konce tohoto období a rozdělení do jednotlivých etap. Také pojmosloví se může u jednotlivých autorů lišit. Někteří autoři mluví o dospívání či adolescenci jako o jedné etapě ve vývoji od dítěte k dospělému, další zase pojmají dospívání jako název pro toto období a dále ho pak dělí na etapy. V této práci, vzhledem k cílové skupině volnočasové aktivity Fusion (13-20 let), se přikláním k širšímu pojetí tohoto pojmu, dospíváním či adolescencí nazývám celé toto vývojové období a pojmy adolescent, dospívající či teenager budou mít shodný význam.

Vágnerová píše: *„Období dospívání je přechodnou dobou mezi dětstvím a dospělostí. Zahrnuje jednu dekádu života od 10 do 20 let. V tomto období dochází ke komplexní proměně osobnosti ve všech oblastech: somatické psychické i sociální. Mnohé změny jsou podmíněny biologicky, ale vždycky je významně ovlivňují psychické a sociální faktory, s nimiž jsou ve vzájemné interakci. Je to období hledání a přehodnocování, v němž má jedinec zvládnout vlastní proměnu, dosáhnout přijatelného sociálního postavení a vytvořit si subjektivně uspokojivou, zralejší formu vlastní identity.“*

1 Vágnerová., Vývojová psychologie I., 321

Tato autorka rozděluje období dospívání na dvě etapy, na ranou a pozdní adolescenci. Raná adolescence, označovaná také jako pubescence, je ohraničena 11. - 15. rokem. Nejnápadnější změnou je tělesné dospívání spojené s pohlavním dozríváním. V rámci celkového vývoje dochází ke změně způsobu myšlení, hormonální proměny stimulují emoční prožívání. Důležitým mezníkem je ukončení základní školy v 15 letech a výběr dalšího profesního směřování. Pozdní adolescence trvá přibližně od 15 do 20 let, začátek je vymezen pohlavním dozríváním, konec je vymezován ukončením přípravy na povolání a ekonomickou nezávislostí. Druhá fáze je zaměřena na hledání a rozvoj subjektivně přijatelné identity.

1.2. Tělesný vývoj

Tělesné změny jsou významným signálem dospívání, jak píše Vágnerová. Zvýšená činnost pohlavních žláz akceleruje vývoj primárních i sekundárních pohlavních znaků. Pro obě pohlaví jsou typické změny v proporcích postavy, u dívek růst prsou, pubického ochlupení, u chlapců pak růst vousů či mutace. Tuto změnu dospívající intenzivně prožívají. „*Fyzická atraktivita se může stát významnou součástí identity.*“² Pubescent může být na své tělesné dospívání pyšný, také se za ně ale může stydět. Toto subjektivní vnímání tělesné proměny se odvíjí od psychické vyspělosti jedince či reakcí okolí na tuto změnu. Samotné tělesné změny, ale i reakce okolí má významný vliv na utváření sebehodnocení a sebevědomí.

Dále Vágnerová uvádí, že dívky častěji vidí pubertu jako omezující zásah do jejich života. To je dáno jak omezeními v souvislosti s menstruací, tak zvýšenou kontrolou ze strany rodičů. Chlapci naopak vnímají vlastní pubertální

2 Vágnerová., Vývojová psychologie I., 328

změny, konkrétně nárůst svalové hmoty i síly, pozitivně. Také mají díky změně statusu často více výhod než omezení. V sebehodnocení dospívajícího hraje velmi důležitou roli načasování tělesných změn. Dívky, které se začnou tělesně měnit předčasně, na tuto změnu zpravidla reagují nižším sebehodnocením, než je tomu u předčasně se vyvíjejících chlapců, pro které je typické naopak vyšší sebehodnocení, než u jejich vrstevníků.

1.3. Kognitivní změny v dospívání

V rané fázi adolescence se rozvíjí schopnost přesahovat v uvažování konkrétní realitu, uvádí Vágnerová. Piaget nazval toto období stádiem formálních logických operací, také bývá toto období nazýváno hypoteticko-deduktivním. „*Schopnost představit si reálně neexistující, operování s abstraktními pojmy, kombinační schopnosti a hledání alternativního řešení problému, schopnost reflektovat sebe jako subjekt vlastního myšlení vedou – kromě jiného – i k zvýšenému egocentrismu.*“³ Dále Vágnerová píše, že úvahy o rozmanitých možnostech mohou být pro dospívajícího lákavé, když si představuje, co všechno mohlo být jinak či co by se mohlo změnit. Z toho plyne i přehnaná kritičnost a sklon k polemizování. Dospívající si často myslí, že jejich úvahy jsou výjimečné, to je podporováno neznalostí způsobu uvažování ostatních lidí. Nový způsob uvažování však může dospívajícího také znejišťovat. Ve snaze bránit se proti mnohoznačnosti a nejasnosti může dospívající radikalizovat některé názory či postoje. Kvůli nedostatku zkušeností má tendenci k idealizování. Jeho názory jsou pak nedotknutelné a omyl bere jako selhání.

3 Macek, Adolescence, 46

Dospívající, podle Vágnerové, mají také pocit, že je někdo stále sleduje a kritizuje, z toho plyne přecitlivělost a vztahovačnost. Elkind nazval tento stav „iluze imaginárního publika“. Postupně dospívající zjišťuje, že není pro ostatní tak zajímavý, aby se jeho osobou někdo neustále zaobíral.

V dospívání se také zlepšuje odhad vlastních schopností a dovedností. „*Na základě této znalosti si mohou stanovit přiměřenější cíle, kterých lze dosáhnout.*“⁴ Autorka však upozorňuje, že u některých je tato schopnost z nejrůznějších důvodů deformována, to se pak může projevit nízkou sebedůvěrou či strachem ze selhání.

1.4. Emocionalita

Hormonální proměna, uvádí Macek, stimuluje změny v oblasti citového prožívání a přibývá „vyšších citů“ (například estetické či morální). Pro časnou adolescenci je typická emoční labilita, tendence reagovat přecitlivěle na běžné podněty, a emoční zmatek.

Vágnerová píše, že změny v emočním prožívání mohou zaskočit i samotného dospívajícího. Na své vlastní pocity, které jej obtěžují, může reagovat rozmrzele a podrážděně. Navenek se tyto změny mohou projevit větší impulzivitou a nedostatkem sebeovládání. Nízká frustrační tolerance, přecitlivělost a proměnlivost nálad mohou být zdrojem konfliktů adolescenta s okolím.

Stejně jako u pocitu výjimečnosti vlastních myšlenek, uvádí Vágnerová, může dospívajícímu připadat, že nikdo jiný nemůže mít tak intenzivní prožitky jako on. Typická je však také nechuť projevovat city navenek. Důvodem může

4 Vágnerová, Vývojová psychologie I., 339

být to, že ve svých pocitech nemají jasno, neumí je pojmenovat, stydí se za ně, nebo se bojí nepochopení či výsměchu.

K tomu, aby se dospívající vyrovnali s nepříjemnými pocity, využívají různé obranné strategie. Autorka jmenuje například mechanismus kyvadla, regresi na nižší vývojové stádium či únik do fantazie. Mechanismus kyvadla je strategie, kdy se dospívající, který již dosáhl zralejší úrovně, ještě někdy vrátí k „pocitu jistoty“ v nižší vývojové fázi. Regrese může nastoupit tam, kde je dospívající vystaven velké zátěži, kterou nezvládá. Únikem do fantazie se dospívající odpoutává od reality.

„Ne vždy je však průběh puberty emocionálně bouřlivý a dramatický.“⁵ Macek uvádí, že více záleží na individuálních typologických rozdílech, než na věku, velký význam mají také kulturní a sociální faktory a styl výchovy.

Ke konci adolescence se díky hormonálnímu vyrovnání emoční prožívání stabilizuje. Pro dospívajícího už nejsou nové prožitky neznámé a dochází k „období vystřízlivění“.

1.5. Sociální vztahy

1.5.1. Vztahy s rodiči

Vágnerová upozorňuje, že s osamostatňováním přichází i změna citového vztahu k rodičům. Mnozí rodiče mají strach, že je tato přeměna destruktivní. Vztah jejich dítěte k nim se však má vyvinout z dětinské závislosti, která dospívajícího omezuje v dalším vývoji, ve zralý a vyrovnanější citový vztah. V tomto období se zvyšují požadavky rodičů na dospívajícího, avšak jeho práva zůstávají často stejná. Důvodem může být neochota diskutovat nebo strach, že by dospívajícího mohla samostatnost ohrozit. Svoboda rozhodování

⁵ Macek, Adolescence, 47

je pro dospívající tak důležitá, že někdy trvají i na skutečnostech, které pro ně nemají velký význam, jen proto, aby prosadili jiný názor, než rodiče. Tato „výhra“ je pro ně potvrzením jejich kvalit a zralosti.

Rodiče se snaží zachovat svou autoritu a dospívající naopak usiluje o osamostatnění. Úspěchem je pro něj jakékoli vymanění se z podřízenosti. *„Na počátku adolescence si rodiče myslí, že jejich děti nejsou schopné být v ničem samostatné. Potíž je v tom, že pubescenti se snaží co nejrychleji osamostatnit, i když obvykle jen v některých, pro ně osobně atraktivních oblastech. Na konci adolescence jsou rodiče přesvědčeni, že jejich děti jsou schopné být samostatné a zodpovědné, resp. že by měly být takové. Potíž je v tom, že adolescenti si svou samostatnost představují jinak než rodiče.“*⁶

Pokud jsou rodiče příliš přísní a mají nad dospívajícím vysokou míru kontroly, upozorňuje Vágnerová, může to vést ke zvýšené orientaci dospívajícího na vrstevníky a vytváření aliancí proti rodičům.

Ve vztahu k matce dospívající nejčastěji odmítají nadměrnou péči, udělování rad a hlídání. Přesto je však pro ně matka většinou největší sociální oporou. Ve vztahu k otci vyplývají nejčastěji problémy z nadměrně autoritářského chování otce.

1.5.2. Vrstevnické vztahy

V období dospívání vzrůstá význam vrstevnických vztahů, píše Macek. *„Střed života dospívajícího se tedy zčásti přesouvá od rodiny ke skupině kamarádů, kteří se pro něj stávají hlavním zájmem života – tráví s nimi víc času, komunikuje na „fejsbůčku“, posílá esemesky atd.“*⁷ Vágnerová uvádí, že dospívající má velkou potřebu patřit mezi vrstevníky, kteří mají rovnocenné

6 Vágnerová, Vývojová psychologie I., 359

7 Konzbul, Jak mluvit s dospívajícím o víře, 18

postavení jako on a také řeší podobné problémy. Macek dodává, že oproti přátelským vztahům, nejsou pro dospívajícího tak závazné. Dospívající se cítí významnější a sebevědomější, když má pocit, že ho někdo vidí, slyší a oceňuje. Skupinová identita, uvádí Vágnerová, je důležitá pro postupné osamostatňování a je významnou součástí individuální identity dospívajícího. Při vytváření individuální identity tedy slouží vrstevnická skupina jako opora.

Dospívající může s vrstevníky srovnávat své zkušenosti a tím získávat zpětnou vazbu. Lepší sebepoznání pak vyplývá ze srovnávání vlastních zkušeností ve vztazích s vrstevníky. Také má možnost porovnávat svou pozici v rodině s tím, co prožívají vrstevníci. To mu pak pomáhá korigovat své jednání v rodině. Také si nepřipadá ve svých problémech tak osamocený a nepochopený. To, že si uvědomuje podobnosti i odlišnosti od ostatních, je důležité pro pochopení sebe sama.

Ve vrstevnické skupině nachází dospívající alespoň do jisté míry pocit jistoty a bezpečí. Tím, že se odpoutává od rodiny, se oslabuje pocit zázemí. Díky tomu, že má aspoň částečně zázemí jinde, může tuto vazbu postupně povolovat.

Vytvářením vlastních norem, které mu více vyhovují, si dospívající potvrzuje svou nezávislost. Normy vrstevnické skupiny bývají jednoznačné a srozumitelné a tím poskytují dospívajícím jistotu.

Pokud není dospívající z nějakého důvodu vrstevníky přijímán, upozorňuje Vágnerová, může používat nejrůznější strategie jako vnucování, lichocení či uplácení, dokonce může přijmout roli šaška či otroka. Potřeba přijetí je tak důležitá, že se může vzdát dosavadních hodnot a rolí, jen aby někam patřil. Selhávání dospívajícího ve vytváření vztahů s vrstevníky, které by byly pro něho uspokojivé, může vést k rozvoji delikventního chování či k sociální

izolaci. Zmatek, který plyne z nedostatečného vývoje osobní identity, vede k pocitům méněcennosti a bezmocnosti.

1.5.3. Přátelské vztahy

Pro dospívání, píše Vágnerová, je typická silná touha najít mezi vrstevníky někoho, komu by dospívající mohl důvěřovat. Vzájemné sdílení pocitů, názorů a zkušeností pomáhá dospívajícímu vyrovnat se s vlastními nejistotami. Dospívající se dokáže dobře vcítit do pozice kamaráda a umí pochopit jeho pocity i uvažování. Tento přítel by s ním měl mít hodně společného, právě v takovém vztahu nachází dospívající největší uspokojení.

„Existence blízkého přítele přispívá k osobní vyrovnanosti, posiluje sebevědomí a sebejistotu. Dospívající, kteří měli takového přítele, se lépe hodnotili, měli vyšší sebeúctu, považovali se za dostatečně kompetentní a byli sami se sebou spokojeni. Takoví jedinci jsou pro vrstevníky atraktivnější a dovedou si získat přátele, kteří jim poskytují pozitivní zpětnou vazbu.“⁸

Macek uvádí, že u chlapců mívá přátelství kolektivnější charakter než u dívek. Pro dívky je důležitá otevřená komunikace a sdílení pocitů, ceněna je inteligence, upřímnost a důvěra. Přátelství chlapců bývají zpočátku založena na společných aktivitách a zájmech. Vlastnosti, které jsou v kolektivu ceněny, jsou síla, osobnost, originalita, otevřenost a smysl pro humor.

Blízké přátelství mezi dívkou a chlapcem není v adolescenci, podle Macka, moc časté. Významné může být pro ty, kteří nemají sourozence opačného pohlaví, kvůli výměně informací a dojmů o druhém pohlaví. Nevýhodou těchto vztahů je častá asymetričnost, kdy jeden z přátel očekává navázání partnerského vztahu.

8 Vágnerová, Vývojová psychologie I., 380

1.5.4. Partnerské vztahy

Dospívající začínají v tomto období přitahovat jedinci opačného pohlaví. Začínají experimentovat s partnerskými vztahy, píše Vágnerová. Pro toto období jsou typické první lásky, romantické schůzky a vzájemné zalíbení. K prohlubování a upevňování partnerských vztahů dochází až ke konci dospívání, kdy celkově dozrává osobnost. Psychická i fyzická vyspělost se dostává do rovnováhy a jedinec dosáhne uspokojivého vymezení vlastní identity.

Dospívající mohou pociťovat nejistotu a pocity méněcennosti, které mohou pramenit z nezdaru v navazování partnerských vztahů.

Velmi významná je v adolescenci sexualita, píše Vágnerová, ta tvoří důležitou součást partnerského vztahu. První náznaky sexuálního chování bývají podněcovány zvědavostí, která se později přemění v touhu po intimním kontaktu a blízkosti druhého člověka.

I když je sexuální pud závislý na fyziologických procesech, způsoby sexuálního chování jsou především ovlivňovány výchovou, sociálními podmínkami a kulturními normami. V České republice je průměrný věk pro první pohlavní styk v 17-18 letech.⁹

„Nástup sexuality a sexuálního chování má u dívek i chlapců jiný sociální kontext. Sexuální chování chlapců je častým tématem vrstevnické komunikace, neboť prezentace sexuální kompetence a zkušeností v této oblasti zvyšuje sociální status. Navíc je mužská role tradičně spojována s dobýváním, případně určitou mírou agrese. Dívků představy spojované se sexualitou, resp. případná komunikace na toto téma, jsou mnohem častěji spojovány s hodnocením vlastní sexuální atraktivity pro druhé pohlaví než s tématem

9 <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2007012703>

vlastního sexuálního chování a prožívání. Vlastní sexualitu podněcuje u dívek partner, ne vrstevnická skupina.“¹⁰

Vágnerová dále uvádí, že milostný vztah může dospívajícímu přinášet nejen emocionální a erotické uspokojení, ale může přispět i k dosažení žádoucí sociální prestiže.

Silná potřeba někoho mít a nedostatek zkušeností dospívajících se sebou do partnerských vztahů přináší různá rizika. I kdybychom pominuli riziko nechtěného těhotenství či pohlavně přenosných nemocí, před kterými jsou dospívající v rámci osvětových přednášek varováni, sexuální zkušenost nemá pouze fyzická rizika, ale může mít dalekosáhlé psychické následky. Jedním z rizik je násilí ve vztahu, protože hrubé chování dospívající přijímá jako normu a může mít strach ze samoty či ztráty prestiže mezi vrstevníky. Dívky často navazují vztahy se staršími chlapci, kteří na ně mohou vyvíjet sexuální nátlak, některé dívky se raději podvolí, než aby přítele ztratily. V neposlední řadě může sexuální zkušenost, na kterou není člověk připraven jak fyzicky, tak psychicky, negativně ovlivňovat jeho utváření identity, popřípadě zapříčinit problémy v pozdějším životě. Rozehnalová píše: „*Cokoli prožijeme v oblasti sexu, hluboce ovlivňuje celou naši osobnost a její další vývoj*“¹¹ Dále dodává: „*Měli bychom mladé lidi spíše vést k uvědomění, že jejich láska a sexualita je něčím velice vzácným, a učít je, aby si ji chránili pro člověka, který je bude opravdu hluboce milovat, s nímž budou počítat do života a který bude počítat s nimi.*“¹²

10 Macek, Adolescence, 60

11 Rozehnalová, Co se skrývá za sexem dospívajících?, 11

12 Rozehnalová, Co se skrývá za sexem dospívajících?, 50

1.6. Utváření identity

Hledání identity je záležitostí celého života. V dospívání však je toto hledání a utváření nejdůležitější, píše Macek. Podle Eriksona je ujasnění vztahu k sobě a hledání vlastní identity základním úkolem období adolescence.

Dospívající by měl být postupem času schopen najít svou hodnotu a akceptovat svoje místo ve společnosti. „*Identita je vědomím jedinečnosti: ze všech miliard lidí, kteří kdy žili, žijí a budou žít, jsem já jediný, kdo má právě toto poslání a právě tento úděl. Jsou otázky, na které musím odpovědět právě jen já, protože byly položeny právě mně.*“¹³ Macek uvádí, že identita má osobní a sociální aspekt. Osobní identita vychází ze sebereflexe. Sociálním aspektem je pak pocit začlenění a kontinuity ve vztazích i v čase.

Vágnerová píše, že pubescentovi nezbývá, kvůli proměně těla, novým pocitům i jinému uvažování, nic jiného, než změnit představu o sobě samém. S postupnou proměnou a nejistotou se musí vyrovnat jak kognitivně, tak emocionálně. V emoční oblasti jde především o sebeakceptaci, avšak nespokojenost se sebou samým je v této fázi běžná. Z ní pak vyplývají problémy se sebepřijetím. Schopnost přemýšlet o svém možném lepším já vede ke zvýšené sebekritičnosti. Kvůli špatnému sebepřijetí a sebekritičnosti dochází ke zkreslování skutečností. Pro dospívajícího může být obraz vlastní psychiky chaotický a nejasný. Introspekce je ovlivňována aktuálním emočním laděním, proto je vždy sebepoznání zkresleno. Nedostatkem zkušeností dochází k mylné představě o jedinečnosti vlastních úvah a pocitů, to je korigováno sdílením těchto myšlenek s vrstevníky. Výsledky sebepoznání dospívající nechce vždy přijmout, ani není v této oblasti se vším spokojen a snaží se změnit, rozvíjet. To je zdrojem nejistoty, ale také impulzem k hledání uspokojivější varianty.

13 Říčan, Cesta životem, 235

Pubescenti si uvědomují rozpory ve vlastním sebehodnocení a docházejí k přesvědčení o komplikovanosti své osoby. „Z nejasné představy o sobě samém se cítí zmateni a jejich nejistota posiluje snahu o zjištění, kým vlastně jsou.“¹⁴

Sebepojetí starších adolescentů už je méně ovládáno aktuálními podněty, píše Vágnerová. Citové prožitky přispívají k individuální rozdílnosti, odlišeni se od okolí. Porozumění vlastním emocím je těžké, dospívající je často neumí ani pojmenovat. Sebeúcta bývá v období dospívání nestálá a zranitelná. Je tvořena aktuálními pocity a bazálním základem, který je přenesen z dětství. Sebeúcta je sociálně ovlivněna, závisí na kladném hodnocení a přijetí jak vrstevníků, tak rodičů. Dospívající si vytváří ideální představu sebe samého a tu také často mění. Tyto představy bývají krásné, ale většinou nereálné.

1.6.1. Etapy utváření identity

Rozvoj identity, o který dospívající usiluje, můžeme podle Vágnerové rozdělit na tyto etapy: fáze diferenciací, fáze experimentace, fáze postupné stabilizace a fáze psychického osamostatnění.

Psychologická diferenciací začíná v časně adolescenci, vyznačuje se uvědoměním si odlišností své osobnosti od ostatních.

Ve fázi zkoušení a experimentování, která probíhá kolem 14.-15. roku adolescent získává přesvědčení, že sám nejlépe ví, co je pro něj nejlepší a snaží se zbavit formálních autorit. V tomto období se zvyšuje odpovědnost a závazky k vrstevníkům, nejdůležitější je pro něj blízká budoucnost, na kterou orientuje všechny své snahy i aktivity.

14 Vágnerová, Vývojová psychologie I., 406

Fáze postupné stabilizace (15-16 let) je typická postupnou stabilizací vztahů s rodiči. V této fázi si dospívající vytváří nová pravidla, která přinášejí klidnější a méně konfliktní soužití. Také se zvyšuje odpovědnost za vlastní chování a jeho důsledky.

Fáze psychického osamostatnění obsahuje dosažení úplné samostatnosti a vytvoření vlastní identity. Toto sebehodnocení potvrzuje jedinečnost, ale je realistické.

1.6.2. Způsoby hledání identity

Les Parrot v knize *Helping the struggling adolescent* uvádí: „*Mladí lidé hledají identitu nesčetnými způsoby.*“¹⁵ Podle Parrota se nejvíce identita teenagera utváří skrze rodinné vztahy, symboly určující jeho status, „dospělácké“ chování, vzpouru, skrze názor ostatních, idoly a vyloučení z party.

„*Rodina dospívajícího má významný vliv na formování identity.*“¹⁶ A to nejen rodiče, z jejichž vlivu a ochrany se chce dospívající vymanit, ale také sourozenci, od nichž se chce často odlišovat.

Pomocí symbolů, které určují společenský status, se dospívající snaží získat určitou prestiž, někam zapadnout. Styl účesu, oblečení či skateboard pomáhá utvářet vlastní identitu, protože totéž mají i ostatní v jeho partě. Samotný symbol, píše Parrot, ale k vytvoření identity nestačí. Je třeba se i náležitě chovat, jinak by adolescent mohl být označen vrstevníky za „pozéra“.

Dospělé chování přináší dospívajícímu uznání a ten nabývá dojmu, že našel svou identitu. „*Protože však opravdová dospělost není vždy viditelná, mladí*

15 Parrot, *Helping the struggling adolescent*, 18

16 Parrot, *Helping the struggling adolescent*, 19

lidé se uchylují k jednání, které je symbolické pro dospělost.“¹⁷ Často je to něco, o čem dospělí (rodiče, učitelé) říkají, že jsou na to dospívající ještě mladí, například kouření, pití alkoholu, užívání drog či sex.

Vzpourou se dospívající snaží odmítnout nevyhovující myšlenky a najít tak svou opravdovou identitu. „*Rebelie vyplývá z touhy být jedinečný při zachování bezpečné stejnosti.*“¹⁸ Ve snaze se odlišovat tak dospívající může odmítat hodnoty rodiny či společnosti. „*Pubescent sleduje chování rodičů, diskutuje o jejich názorech a někdy až nápadně zastává právě opačné stanovisko než oni.*“¹⁹ Nové ideály však často bývají nerealistické a nepraktické, proto od nich dospívající za nějakou dobu upouští.

Dospívající si utváří identitu i na základě názoru ostatních. Parrot jako příklad uvádí, že pokud nebude dospívající vybrán do hlavní role ve školním divadle, může to otrástit jeho identitou herce, a proto bude hledat svou identitu třeba ve sportu. Pokud by ale někdo zpochybnil rozhodnutí nepřidělení hlavní role právě jemu, tak si identitu ponechá. Ne vždy ale dospívající jedná v souladu s názory ostatních. Právě to může být impulzem k tomu, aby se choval opačným způsobem.

Zejména na začátku dospívání, píše Parrot, jsou dospívající ovlivněni slavnými lidmi, mohou to být rockové hvězdy, profesionální sportovci, televizní osobnosti. „*Idoly jim umožní vyzkoušet nové chování a postoje, než je začlenění do své identity.*“²⁰ Autor ale upozorňuje, že fakt, že má dospívající svůj idol, ještě nemusí znamenat, že souhlasí s jeho životním stylem, nebo hodnotami.

17 Parrot, *Helping the struggling adolescent*, 19

18 Parrot, *Helping the struggling adolescent*, 20

19 Říčan, *Cesta životem*, 194

20 Parrot, *Helping the struggling adolescent*, 21

Posledním způsobem, který Parrot uvádí, je vyloučení z party či komunity. Dospívající může být při hledání své identity netolerantní až krutý. Snaha zalíbit se ostatním nebo se vyhnout tomu, kvůli čemu by ho mohli odsoudit, je velmi silná. Adolescent může těmi, u nichž uvidí něco, čím nechce být, pohrdat nebo se jim vyhýbat. To posílí jeho sebevědomí.

1.6.3. Genderová identita

Součástí osobní identity je identita genderová, uvádí Vágnerová. Ženská role je často chápána jako méně lákavá. Od dívek je obecně vyžadována větší zodpovědnost. Dívky jsou více omezovány, nemohou se svobodně rozhodovat tak často jako chlapci. Genderová složka identity se formuje pohlavním dozráváním. Viditelné změny mohou být zdrojem nejistoty, současně prezentovaný ideál krásy může tuto nejistotu podporovat. Dívky samy sebe hodnotí často negativisticky, mají pocit, že musí nějakým způsobem potvrdit svou hodnotu. Tato kritičnost může mít souvislost s větší vnímavostí k názorům okolí a potřebou udržet si dobré vztahy.

Mužská role je naopak hodnocena jako výhodnější, přinášející větší privilegia. Chlapci nebývají tolik omezováni jak biologicky, tak sociálně. Jsou u nich hodnoceny i jiné hodnoty než vzhled. Chlapci jsou sami se sebou většinou spokojenější než dívky. Může to být dáno tím, že sami nad sebou tolik neuvažují. Jako důkaz vlastní kvality jim stačí dobré postavení ve skupině.

1.6.4. Morální a hodnotový vývoj

„Jedním z výsledků adolescentního hledání identity je volba hodnot a norem.“²¹ Macek píše, že dospívající mohou rozvíjet svou osobní morálku díky rozvoji logického a abstraktního myšlení a také díky změnám ve vztazích k rodině, přátelům. Morálka dospívajícího je podle Langmeiera a Krejčířové většinou morálkou absolutní. Stanovená pravidla tedy musí platit stejně pro všechny a za všech okolností. Na svět se dívá nekompromisně černobíle. Cílem ve vývoji morálky je podle Kohlberga dosáhnout postkonvenční úrovně morálky. *„To znamená, že dospívající vědomě přijímá základní normy a principy, které rozhodují o tom, co je či není správné a dobré.“²²*

K hodnotové orientaci patří podle Langmeiera a Krejčířové neodmyslitelně orientace duchovní. Vývoj víry se liší u těch, kteří vyrostli v rodinách s náboženskou tradicí a u těch, kde duchovní orientace v rodině není. Dospívající z rodin s náboženskou tradicí budou morální pravidla i duchovní hodnoty dospělých podrobovat přísné kritice. Po tomto přehodnocení mohou buď vnitřně danou víru přijmout, nebo hledat alternativní duchovní hodnoty.

Hledání duchovní orientace je podle Langmeiera a Krejčířové těžší pro ty, jejichž rodina nemá daný jasný duchovní základ. Autoři varují před dvěma extrémů, ke kterým se může takový dospívající uchýlit. První je riziko zapojení se do náboženské sekty, ze které nemusí být po vystřízlivění úniku, a druhé je rezignace na vše, co nepřináší přímé fyzické uspokojení.

Významným autorem, který se věnoval vývoji víry, byl James W. Fowler, píše Konzbul. Ten rozčlenil vývoj víry do šesti stupňů, přičemž období dospívání spadá do synteticko-konvenčního stupně víry. *„Předpokladem pro*

21 Vágnerová, Vývojová psychologie I., 396

22 Langmeier, Krejčířová, Vývojová psychologie. 162

*syntetick- konvenční stupeň víry je schopnost vidět sebe očima druhého.*²³ Vojtíšek píše, že dospívání je typický věk pro konverzi kvůli kognitivním změnám (například rozvoj schopnosti hypoteticky uvažovat), touze patřit k nějaké skupině a snaze vytvořit si jasný obraz světa. *„Konverze je tak výslednicí hledání identity, opory skupiny, ochoty ke konformitě, snahy o osamostatnění apod.”*²⁴ Dospívající vidí efekt v tom, že mu víra bude dodávat pocit jistoty. Také může tvořit základ pro jeho identitu. Musí si sám odpovědět na otázku, proč věří, v tuto chvíli již není dostačující odpovědí víra rodičů, uvádí Konzbul. Dospívající má vytvořený systém hodnot a přesvědčení, ale ten ještě nebyl vystaven zkouškám, píše Vojtíšek. Konzbul dodává, že dospívání je pro vývoj víry zásadním obdobím. *„V tomto období se totiž rozhoduje, zda člověk odloží víru jako svého plyšáka, nebo zda naopak jeho víra získá osobní rozměr.”*²⁵

1.7. Volný čas

Říčan v knize Cesta životem píše: *„Adolescent je na tom s časem skutečně špatně. Především ho musí spoustu prozahálet, hlavně – s prominutím – prokecat.”*²⁶

Pod pojmem trávení volného času si pravděpodobně každý člověk představí něco jiného. *„Volný čas je možno chápat jako opak nutné práce a povinností, dobu, kdy si své činnosti můžeme svobodně vybrat, děláme je dobrovolně a rádi, přinášejí nám pocit uspokojení a uvolnění.”*²⁷

23 Vojtíšek, Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství, 100

24 Vojtíšek, Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství, 100

25 Konzbul, Jak mluvit s dospívajícím o víře, 31

26 Říčan, Cesta životem, 213

27 Pávková, Pedagogika volného času, 15

Trávení volného času a volnočasové aktivity jsou u dospívajících různorodé. Z výzkumu, který provedl Národní institut dětí a mládeže v roce 2006 vyplývá, že mladí lidé tráví nejčastěji svůj volný čas s přáteli. „*Mezi činnostmi, kterým se mladí lidé věnují, nejčastěji jednoznačně dominuje poslech hudby.*“²⁸ Většina dotázaných, jak vyplývá z výzkumu, ji poslouchá každý den, nejčastěji z důvodu odreagování a uklidnění. Mnozí z nich se hudbě věnují i aktivně hraním na hudební nástroj, či zpěvem.

V příručce Volný čas a prevence u dětí a mládeže, kterou vydalo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy je trávení volného času rozděleno na aktivní využití volného času a pasivní využití volného času.

Aktivní využití volného času posiluje zdraví a zdravý způsob života. Důležitým aspektem je aktivní přístup dospívajícího k dané činnosti. Do aktivního využívání volného času a odpočinku můžeme zahrnout veškerou zájmovou činnost, ať už sportovní, hudební, výtvarnou či technickou. Dále zde příručka MŠMT radí pohyb na čerstvém vzduchu spojený s fyzickou aktivitou (turistika, práce na zahradě), společenskou aktivitu spojenou s pobytem venku a při pohybové aktivitě (procházky, hry s přáteli) a zábavu kompenzující duševní napětí a přispívající k rozvoji osobnosti (četba).

„*Aktivní odpočinek je základním prvkem zdravého životního stylu, a tedy i prevence sociálně patologických jevů u dětí a mládeže.*“²⁹ Potřeba trávení volného času aktivně závisí na tom, jak k trávení volného času přistupuje rodina, škola i další subjekty zajišťující volnočasové aktivity.

Do skupiny, která tráví svůj volný čas pasivně, se řadí podle MŠMT chroničtí sledovači televize, filmů a hráči počítačových her. Ne každé sledování filmu či hraní počítačové hry však musí být nutně problémem. Je zde ale

28 <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1174039212.pdf>

29 MŠMT, Volný čas a prevence u dětí a mládeže, 7

potřebný výchovný vliv rodiny, díky kterému dospívající získá schopnost dívat se na média kritickými očima, zvláště kvůli násilí, které je v médiích často nevhodně prezentováno.

Dále je zde zařazena mládež, která zabíjí nudu blouděním po ulicích a návštěvou restauračních zařízení a mládež, která se baví pomocí alkoholu, drog, násilí, kriminality.

„Z výzkumů zabývajících se sociální deviací mládeže vyplývá, že životní styl založený na trávení volného času v partách, v návštěvách hospod, restaurací, heren, diskoték a v nicnedělání, podporuje vznik sociálně patologických jevů a asociální chování. Kvalita takového trávení volného času je velmi nízká, uvedené aktivity lze charakterizovat spíše jako ubíjení času než jeho naplňování.“³⁰

Této rizikové mládeži je třeba nabízet programy, které mladé lidi učí smysluplně a kvalitně využívat svůj volný čas a také poskytují různé možnosti vhodného využití volného času.

1.8. Shrnutí

Období dospívání je typické tělesnými změnami, které jsou završeny pohlavní dospělostí. Mění se také způsob uvažování, postoje i názory. Je doprovázeno častými emočními změnami a náladovostí. Velkým úkolem pro tuto vývojovou fázi je utváření identity.

Mění se vztahy s rodiči, kteří jsou však stále největší sociální oporou dospívajícího. Na významu nabývají vrstevnické vztahy, které dodávají dospívajícímu pocit nezávislosti. Typická je také touha najít si blízkého přítele,

30 MŠMT, Volný čas a prevence u dětí a mládeže, 13

kterému může teenager důvěřovat. V tomto období dospívající také navazují první partnerské vztahy a začínají sexuální život.

S přáteli dospívající tráví nejvíce svého volného času, ten je často vyplňován poslechem hudby, ale mnozí dospívající se hudbě věnují i aktivně – hraním na hudební nástroje, zpěvem. V následující kapitole se proto budu zabývat volnočasovou aktivitou Fusion. Ta je určena dospívajícím a její velkou součástí je právě hudba, která je jim tak blízká.

2. Fusion

Většina církví vytváří programy, které jsou určeny pro dospívající. Jejich zaměření bývá různorodé, součástí těchto programů často bývá výuka jazyka, sport či hudba. Cílem těchto programů většinou není aktivita sama, ale možnost vytvořit pro teenagery vhodné prostředí, nabídnout přátelství, zapojit do komunity vrstevníků.

V této kapitole představím projekt Fusion³¹, jeho historii, hodnoty, cíle a možnosti, které tato aktivita nabízí. Přestože je Fusion nejčastěji prezentován jako rock-popový pěvecký sbor, je zpěv pouze jednou z disciplín, které tato zájmová činnost nabízí; tyto aktivity také blíže popíšu.

2.1. Co je Fusion?

Fusion je aktivita, která se zaměřuje na práci s dospívajícími (13-20let) skrze rock-popové pěvecké sbory s kapelou. Je to projekt neziskové organizace Josiah Venture, která je mateřskou organizací Křestanské akademie mladých (KAM). KAM zajišťuje přípravu, průběžná školení a podporu týmů, které chtějí založit Fusion pod konkrétní místní církví. Každý Fusion pak patří pod toto místní společenství. Protože je v rámci této aktivity vytvářeno prostředí, ve kterém se setkávají věřící i nevěřící lidé, je často nazývána kontaktní službou.

Na webových stránkách KAM je Fusion představen jako „tak trochu jiný sbor“. Píše se zde, v čem se odlišuje od klasického pěveckého sboru: *„Fusion zpívá rock a pop a je otevřený všem teenagerům - křesťanům i nekřesťanům - protože hudbu mají rádi všichni. Repertoár je tvořen písněmi, které si členové*

31 Z angličtiny: fúze, splynutí, tento název naznačuje otevřenost pro všechny bez rozdílu, toleranci, v počestné formě skloňujeme podle vzoru hrad

sami navrhnou, zaranžují, nacvičí, oddirigují a zahrají v kapele. Zkouška sboru je jednou týdně. Kromě toho fungují workshopy, ve kterých se teenageři učí hrát na nástroje, tančí, nacvičují drama apod. Fusion je místem, kde se mladí lidé mohou nejen „vyřádit“, ale také naučit novým dovednostem a zodpovědnostem.“³²

Toto úsilí vrcholí uspořádáním koncertu, do jehož organizace jsou zapojeni opět samotní teenageři. Dalšími aktivitami, do kterých se mohou teenageři v rámci Fusion zapojit, je například festival Fusiondary pro všechny existující Fusiony či letní hudební a multimediální kempy.

2.2. Historie Fusionu

Myšlenka oslovit mladé lidi skrze hudbu není nová. Fusion navazuje na mnohaletou historii Ten Singu, který funguje v České republice v rámci Young Men's Christian Association (YMCA). Ten Sing založil v norském Bergenu farář Kjell Gronner, ten se tímto způsobem snažil předat evangelium mladým lidem. „Název pochází z norského *"tenåringers synger"* nebo, *chcete-li, anglického "teenagers' singing"* (mladí zpívají).“³³

Fusion vznikl v roce 2009 hlavně díky Terryemu Englishovi, dlouholetému vedoucímu Ten Singu, a Milanu Szturcovi, vedoucímu Evagelikalního společenství křesťanů v Havířově, kde také vznikl první Fusion v ČR. V tomto roce začaly fungovat první Fusion sbory v České republice a v Lotyšsku. V roce 2011 vznikl Fusion na Slovensku, v roce 2012 ve Slovinsku a v roce 2014 na Ukrajině.

32 <http://medialib.kam.cz/blog/f/u/sion/soubory/fusionschoolcz.pdf>

33 <http://www.tensing.cz/system/?p=o-tensingu>

2.3. Jak Fusion funguje?

Jednotlivé Fusiony se od sebe liší, a také se všechno nedaří vždy tak, jak bychom chtěli, proto budu popisovat ideální model fungování Fusionu. Během školního roku se každý týden koná Fusion zkouška, zkouška kapely, probíhají workshopy. Dále se konají víkendové akce, koncerty, skupinky pro hledající či nově věřící a také jednorázové akce mimo zkoušku a letní kemp. Ne všechny aktivity se vždy daří uskutečnit, tento ideální model je doporučený pro co nejefektivnější fungování Fusionu.

2.3.1. Fusion zkouška

V materiálech KAM pro týmy připravující založení Fusionu je hned v úvodu napsáno: „*Fusion není služba zaměřená na hudbu, ale na vztahy, hudbu využívá jako prostředek k navázání vztahů.*“³⁴ Jak už bylo zmíněno v první kapitole, hudba je, ať už v pasivní (poslech) či aktivní formě (hra na nástroj, zpěv), pro mnoho teenagerů velmi důležitá a vyplňuje značnou část jejich volného času, proto je vhodným nástrojem pro navázání kontaktu s nimi.

Dalšími aktivitami, se kterými se teenager může ve Fusionu setkat, jsou například tanec či divadlo, opět ale platí, že jsou to pouze prostředky k navázání kontaktu. Proto na zkoušce musí být dostatečný prostor pro budování vztahů. Je vytvořen doporučený harmonogram zkoušky: aktivity před zkouškou, přivítání a hry na seznámení, rozezpívání, první část zkoušky sboru, oznámení, zamyšlení, přestávka, druhá část zkoušky sboru, závěr a aktivity po zkoušce. Tak je zajištěno, že zbude čas i na seznamování a rozhovory.

34 Příloha 4, Materiály KAM pro týmy Fusion „Zkoušky“, 1

Aktivity před zkouškou

Teenageři rádi přijdou dříve, pokud ví, že se jim někdo bude věnovat. Proto jsou v rámci Fusionu vedoucí přítomni v prostorách zkušebny již nějaký čas před začátkem zkoušky. Tento čas se dá dobře využít pro navazování vztahů s teenagery.

Přivítání a hry na seznámení

Společné zahájení dává jasný impuls k ukončení jiných aktivit. Může zde proběhnout krátké seznámení s novými lidmi, jsou-li přítomni, popřípadě jednoduchá hra na seznámení či krátké sdílení (například zážitků z předchozího týdne).

Rozezpívání

Zpěvu je věnována značná část zkoušky, proto je hlasová hygiena důležitá. Učíme tím teenagery i pravidlům a určité zodpovědnosti.

Zkouška sboru

V této části se nacvičují písně velmi jednoduchým způsobem, kdy dirigent předzpěvuje jednotlivé hlasy sboru a ten je po něm opakuje. Není tedy třeba, aby teenageři uměli číst z notových partů. Je důležité, abychom měli na paměti, že Fusion není výběrové hudební těleso. „*Dle naší zkušenosti ten DŮVOD, proč Fusion sbor zní dobře, je to, že se tak mnoho energie vkládá do budování vztahů. Jednota vytváří krásný souzvuk!*“³⁵ Pokud nebudeme opomíjet přátelské a vrstevnické vztahy, jejichž důležitost byla zdůrazněna v první kapitole, nejenže vytvoříme pro dospívající bezpečné prostředí, ale můžeme tím posílit i kvalitu hudebního projevu. Díky úspěchu dospívající nácvik písní více baví, jsou více motivovaní k práci.

35 Příloha 4, Materiály KAM pro týmy Fusion „Zkoušky“, 3

Oznámení

Zde je možnost teenagery informovat o akcích v rámci Fusionu, ale také o tom, kam jsou zváni v rámci místní církve (například setkání mládeže, bohoslužby).

Zamyšlení

Tato část, přestože jí je věnován jen krátký čas setkání (7-15 minut), je jedna z nejdůležitějších. „*V krátkém čase se snažte předat něco o křesťanství, Kristu, víře, Bohu.*“³⁶ Důležité je přitom vycházet z aktuálních problémů ať už skupiny či jednotlivců, zaměřovat se na potřeby teenagerů. Téma zamyšlení je pak vhodným námětem pro rozhovory o přestávce či po zkoušce.

Přestávka

Přestávka je dobrou příležitostí pro bližší seznámení s novými příchozími a na krátké rozhovory.

Závěr

„*Je důležité končit v šťastné, energetické náladě, což znamená, že teenageři se budou více těšit i na další zkoušku.*“³⁷

Aktivity po zkoušce

Stejně jako před zkouškou zde platí, že teenageři zůstanou déle, pokud pro ně máme něco připraveno, jsme ochotni se jim věnovat. Vhodné je připravit malé občerstvení, nabídnout možnost vyzkoušet si hru na nástroje. Taky se zde nabízí větší prostor pro soukromé rozhovory.

Přesto, že velká část zkoušky není přímo zaměřena na budování vztahů, stále musíme mít na paměti, že Fusion je v první řadě služba zaměřená na vztahy. „*Program je pouhou cestou k cíli, ne cílem samotným.*“³⁸

36 Příloha 6, Materiály KAM pro týmy Fusion „Zamyšlení“, 3

37 Příloha 4, Materiály KAM pro týmy Fusion „Zkoušky“, 7

38 Příloha 5, Materiály KAM pro týmy Fusion „Služba založená na vztazích“, 1

2.3.2. Workshopy

Důležitou součástí Fusionu je vytvoření prostoru pro učení se novým dovednostem. Tyto dovednosti pak teenager zpravidla využije v rámci koncertu. Podle možností vedoucích jsou nabízeny hudební (hra na nástroje, sólový zpěv, dirigování, aranžování písní) i nehudební workshopy (drama, tanec, video, fotografování), ze kterých si teenageři mohou vybrat a v dovednosti se zdokonalovat. Vedoucí se při aktivitě věnuje jednomu či dvěma teenagerům, proto je tento čas další možností pro bližší seznámení. Cílem workshopů je naučit základům určité dovednosti tak, aby mohl teenager vystupovat na koncertě, a také vytvořit prostor pro vznik bližších přátelských vztahů.

2.3.3. Zkouška kapely

Zkoušky kapely slouží k nacvičení písní na hudební nástroje. Secvičuje se zde dohromady to, co se jednotlivci naučili na workshopech. Díky závazkům, které mají jednotliví členové kapely vůči svým vrstevníkům, se dospívající učí zodpovědnosti.

2.3.4. Víkendové akce

Přibližně dvakrát za rok je vhodné uspořádat celovíkendovou akci. Ta může být zaměřena na intenzivní přípravu koncertu. Delší společný pobyt poskytuje také více času a možností na prohloubení vztahů. Na přípravě této akce by se měli svým dílem podílet sami teenageři. Pobyt musí být naplánován tak, aby bylo dost místa jak pro práci (hudební zkoušky, příprava koncertu), tak pro zábavu (hry, čajovna, prostor pro sdílení).

2.3.5. Koncerty

Koncerty jsou pro teenagery motivací, aby se zdokonalovali v dovednostech. Ten, kdo hraje některou z písní v kapele, má zodpovědnost vůči ostatním, aby se ji naučil co nejlépe. Koncerty nabízejí i další možnosti využití nejrůznějších schopností teenagerů. Například zapojit se do samotné organizace a vymýšlení náplně koncertu, do moderování, tvorby videa, které se přehraje na koncertu. Mohou také fotografovat či natáčet videa během koncertu. Většinu těchto úkolů by měli mít na starost sami teenageři. Tím, že jim důvěřujeme, že daný úkol zvládnou, je učíme zodpovědnosti. Díky úspěchu a kladnému hodnocení je pak posilována i jejich sebeúcta důležitá pro utváření identity dospívajícího, jak bylo popsáno v první kapitole.

Dodržujeme doporučení uspořádat aspoň 2 koncerty za rok, přestože jejich příprava není snadná. *„Nicméně je důležité, aby skupina nezapomínala na to, že i když je předvádění toho, co jsme se naučili, zábavné, tak pokud se příliš soustředíme na koncerty, vytratí se ta vztahová část a účel existence sboru.“³⁹*

2.3.6. Letní kemp

Během letních prázdnin se zpravidla místo pravidelných Fusion setkání konají jednorázové akce, mezi nimi například letní kemp. Dalo by se říct, že letní kemp je jakési „zhuštění“ celého Fusion roku či aspoň jeho části do jednoho prázdninového týdne.

V rámci tohoto týdne se teenageři intenzivně věnují dvěma workshopům, které si vybrali, a nacvičují písně v pěveckém sboru, tyto aktivity jsou vyvažovány sportovními činnostmi i odpočinkovým časem.

39 Příloha 4, Materiály KAM pro týmy Fusion „Zkoušky“, 3

Stejně tak jako na víkendových akcích je i zde velký prostor pro navazování přátelství či hlubší rozhovory.

Celý týden je završen závěrečným koncertem, na kterém studenti předvedou, co se za celý týden naučili.

2.3.7. Skupinky pro hledající a nově věřící

Fusion je aktivita, kterou organizují křesťané. Teenageři se o Bohu, křesťanství, víře, křesťanských hodnotách dozvídají nejen v zamyšleních, která jsou součástí zkoušky, ale také od vedoucích, či věřících vrstevníků. Proto je vhodné vytvořit prostor, kde mohou ti, které to zajímá, získat více informací.

V první kapitole byl duchovní vývoj blíže popsán jako součást vývoje identity dospívajícího. Při hledání duchovních hodnot dokáže být dospívající velmi kritický a je pro něj důležitá zejména opravdovost a koherentnost věřících.

Také pro ty, kdo se rozhodli věřit v Krista jako osobního spasitele, by mělo být vytvořeno místo, kde se seznámí se základy víry, protože pouze skupinka mládeže (setkání mladých věřících v daném sboru) může být pro tyto nově obrácené příliš „hutným pokrmem“, a to, že mnoha věcem nerozumí, je může odradit. Pozvání do života křesťanského společenství by však mělo být samozřejmostí.

2.3.8. Jednorázové akce mimo zkoušku

Pro utužování vztahů je vhodné přibližně jednou měsíčně uspořádat nějakou akci mimo zkoušku. Může to být cokoliv, co spolu budeme dělat rádi (hry, sledování filmu, výlet či společné vaření jídla).

2.4. Základní hodnoty Fusionu

Hodnoty Fusionu vycházejí z hodnot Ten Singu. Původní 3 hodnoty, tzv. 3K – Kultura, Kreativita, Kristus byly rozšířeny o hodnoty Komunita a Církev.⁴⁰

2.4.1. Kultura

Fusion využívá kulturu mladých, aby se co nejvíce přiblížil dospívajícím. „Je třeba setkat se s teenagery „na půdě jim vlastní“, ne jim něco vnucovat.“⁴¹ Velmi významná pro tento projekt je hudba, kterou mladí lidé poslouchají, a jak už bylo řečeno v první kapitole, významně vyplňuje volný čas dospívajících. Také bychom neměli zapomínat na sociální sítě jako komunikační kanál, který mezi sebou teenageři hojně využívají, a kterého můžeme v navazování přátelství s nimi využít i my.

2.4.2. Kreativita

Fusion dává mladým lidem prostor pro seberealizaci, pro nacházení a rozvíjení vlastních talentů v různých oblastech, také podporuje rozvoj sociálních a organizačních dovedností. Vedoucí proto teenagery motivují a podporují v nových činnostech. Jedna ze zásad Fusionu je: „Co mohou dělat studenti, to by také dělat měli!“⁴² To, že si dospívající mohou vyzkoušet mnoho činností či rolí, napomáhá v utváření jejich identity, jak bylo zmíněno v první kapitole. Díky přátelskému prostředí může být tato identita utvrzována.

40 4K+1C – v Angličtině 5C (Culture, Creativity, Christ, Community, Church)

41 Příloha 3, Materiály KAM pro týmy Fusion „Co je Fusion“, 3

42 <http://medialib.kam.cz/blog/fusion/soubory/fusionschoolcz.pdf>

2.4.3. Kristus

Mladí lidé jsou ve Fusionu seznamováni s křesťanským pohledem na svět. Úkolem Fusionu je sdílet evangelium srozumitelně. Teenageři však mají naprostou svobodu v tom, jak s těmito informacemi naloží. Je respektován jejich názor, mají možnost ho v diskuzích vyjádřit.

2.4.4. Komunita

Důležitost vrstevnických vztahů, jejich zásadní význam pro sebevědomí a sebepoznání dospívajícího, byla popsána i v první kapitole. Vytvoření komunity je tedy základním kamenem pro dobré fungování Fusionu. Díky dobrým vztahům je možné pracovat na společném cíli. „*Fusion chce být místem, kde bude přijímán každý takový, jaký je.*“⁴³ Toto přijetí je pro dospívajícího velmi důležité, na takovém místě se bude teenager cítit dobře a bezpečně.

2.4.5. Církev

„*Každá Fusion skupina je založena pod místní církví a vedena komunitou místní církve s pomocí KAM.*“⁴⁴ Jednotlivá křesťanská společenství zajišťují finanční i lidské zdroje pro zdárný chod Fusionu.

Z dlouhodobého hlediska je církev místo, kde mohou ti, kteří uvěří, zůstat i po té, co odrostou Fusionu.

43 <http://medialib.kam.cz/blog/f/u/sion/soubory/fusionschoolcz.pdf>

44 Příloha 3, Materiály KAM pro týmy Fusion „Co je Fusion“, 3

2.5. Fusion a křesťanství

Nabízí se otázka, jak je ovlivněn Fusionu tím, že je provozován církví a že jeho vedoucí jsou křesťané. Právě křesťanství je často důvodem, proč teenageři do Fusionu nepřijdou. Na všech koncertech či pozvánkách je vždy uvedeno, že Fusion je aktivitou, kterou zastřešuje církev. Z odpovědí teenagerů z Fusionu Vsetín, se kterými jsem dělala rozhovory, vyplynulo, že křesťanství vnímají jako něco, o čem se ve Fusionu dozvídají, ale zároveň jim je nikdo nevnucuje, proto jim nevadí.

„Fusion je „kontaktní služba“ – jinými slovy Fusion vytváří prostředí, ve kterém se mohou pravidelně setkávat věřící i nevěřící. Pro nevěřící mládež je Fusion stále „bezpečným“ prostředím, ve kterém převažuje to, co je baví, ale zároveň mohou budovat vztahy s křesťany, poznávat je v různých situacích. Každý týden slyší krátké zamyšlení a jsou zváni na další následné aktivity. Fusion není evangelizační aktivita, ale kontaktní. Jestli lidé přijdou na něco „evangelizačního“, to záleží právě na těch vztazích. Skutečností je, že hodně jich skutečně přijde i na jiné akce.“⁴⁵

Fusion tedy nelze od křesťanství oddělit, zároveň ale také není aktivitou evangelizační, která by byla primárně zaměřena na to, aby se teenageři stali křesťany. Dospívajícím je však důležité ukazovat hodnoty, které křesťanství nabízí. Hledání duchovních hodnot je součástí vývoje identity dospívajícího. A jak jsem již psala v první kapitole, ne každý teenager pochází z rodiny s náboženskou tradicí.

45 <http://zs.kstesin.cz/rubrika-misie-a-evangelizace/fusion-vraci-viru-v-evangelizaci>

2.6. Shrnutí

Fusion nabízí smysluplné využití volného času, zapojením do mnoha aktivit učí teenagery zodpovědnosti. Tím napomáhá utváření identity dospívajícího.

Několikrát zde však bylo zmíněno, že hudba, ani jiná aktivita Fusionu nejsou to nejdůležitější, že slouží pouze jako prostředky. Cílem tedy není dospívajícím vyplnit volný čas, vytvořit dokonalý program nebo zorganizovat velkolepý koncert, ale vytvořit takové prostředí, ve kterém je možné budovat s teenagery vztahy. Díky těmto vztahům mohou být ovlivněny hodnoty teenagerů, které pak mohou pozměnit jejich životy. Díky těmto vztahům se zde vytváří prostor pro naslouchání teenagerům či pro nabídky pomoci, pokud o ni sami stojí. Vrstevnické a přátelské vztahy, které dospívající ve Fusionu navazuje, jsou pro toto období také velmi významné, jak bylo popsáno v první kapitole.

Význam Fusionu výstižně shrnuje tento citát: *„Fusion je určen věřícím a nevěřícím mladým lidem, a právě studenti z nekřesťanských rodin tvoří většinu. Je to skvělé prostředí pro vzájemné poznávání mladých lidí v bezpečném prostředí a také pro sdílení jejich životních názorů, víry apod. Jakkoliv se Fusion jeví jako hudební aktivita, klíčové pro Fusion jsou vztahy a komunita. Lidé přicházejí, protože chtějí být rockovou hvězdou, ale zůstanou, protože najdou přijetí a přátelství.“⁴⁶*

46 <http://www.btm.cz/admin/soubory/pdf4e85bc3568d98.pdf>, 10

3. Poradenství dospívajícím

Dospívající ve Fusionu pocházejí z různých rodin a prostředí. Mnozí z nich žijí pouze s jedním rodičem, zažili rozvod rodičů, alkoholismus v rodině a další situace, se kterými se musí vyrovnávat. Když k tomu přidáme ještě náročnost samotného období dospívání, je uvažování o nabídce poradenství na místě.

V této kapitole se zaměřím na možnosti pomoci, které mohou nabídnout laici v církvi, kteří se dospívajícím věnují. Nejprve se zaměřím na techniky, které je vhodné použít, dále nastíním, kdo může pomáhat, a pak také zmíním omezení a rizika pomoci dospívajícím.

3.1. Techniky poradenství dospívajícím

Josh McDowell a Bob Hostetler jmenují pět technik, které je možné použít, když někomu nabízíme radu nebo útěchu. Jsou jimi pozornost, naslouchání, reakce, vyučování a filtrování.

Plné **pozornosti**, kterou se poradce musí snažit druhému věnovat, lze dosáhnout pomocí očního kontaktu, který vyjadřuje zájem a pochopení. Důležité je také uvolnění těla a přirozená gesta.

Mladý člověk potřebuje, aby ho nějaký dospělý bral vážně, potřebuje vědět, že někomu právě na něm záleží. Toho můžeme docílit aktivním **nasloucháním**. To znamená vědomě usilovat o to, abychom slyšeli nejen slova, která nám dospívající říká, ale hlavně pochopili, co se nám snaží sdělit. Je nutné, abychom dospívajícího přijímali, přestože neschvalujeme jeho jednání či hodnoty, a nedávali najevo, byť neverbálně, nesouhlas nebo odsouzení. Jeden ze způsobů utváření identity dospívajícího je totiž právě názor ostatních, jak jsem již psala v první kapitole. Musíme si všimnout i jeho nonverbální

komunikace, jak se chová, pohybuje, jakou má náladu, jaké pocity vyzařuje. Autoři nabádají, abychom si všímali také toho, co dotyčný vynechává. „*Dobrý poradce je dobrým posluchačem.*“⁴⁷ Je důležité, aby poradce dříve než začne dělat závěry a radit, nechal dospívajícího slovně vyjádřit jeho problémy. S těmi nejzávažnějšími se dospívající podle Burnse svěří až úplně nakonec.

Nasloucháním by však pomoc končit neměla. Je důležité, aby následovala nějaká **reakce** ze strany pomáhajícího. Mezi tyto reakce řadí Josh McDowell a Bob Hostetler vedení, kterým pomáhající citlivě směřuje rozhovor, například stručnými otázkami. Dále zrcadlení, které odráží to, co se při rozhovoru děje. Pomocí zrcadlení může poradce shrnout například pocity, které z rozhovoru vnímá. Další reakcí může být konfrontace, ta se může týkat například výmluv, škodlivých postojů, nedůslednosti. „*Při konfrontaci klientovi předkládáme určitou myšlenku, kterou by možná jinak neviděl.*“⁴⁸ Je třeba ji však provádět laskavě, láskyplně a bez odsouzení. Reakcí, může být také sdělení informací, pokud je dospívající potřebuje, a podpora a povzbuzení dospívajícího, které jsou důležité zejména na začátku.

Vyučování provádí pomáhající slovy, ale také příkladem a vedením, které má za cíl naučit dospívajícího efektivně řešit své problémy.

Poslední technikou, kterou Josh McDowell a Bob Hostetler popisují, je **filtrování**. Je důležité dospívajícímu věřit, ale zároveň mít na mysli, že ne vždy nám říká všechno. A někdy ani přesně nevyjádří to, co by od nás opravdu potřeboval. „*Jako poradce se proto musíte snažit klientova slova rozumově protřídit.*“⁴⁹

47 Burns, Nebojte se věnovat mladým, 51

48 McDowell, Hostetler, Poradenství dospívajícím, 21

49 McDowell, Hostetler, Poradenství dospívajícím, 22

3.2. Osobnost pomáhajícího

Josh McDowell a Boh Hostetler v knize *Poradenství dospívajícím* popisují, jakou „kvalifikaci“ by měl mít člověk, který slouží mladým lidem. Každý člověk, který má s někým vztah, čas od času dává rady. Je totiž přirozené, že si lidé pomáhají, naslouchají, radí si. Jim Burns v knize *Nebojte se věnovat mladým* píše: „*At' už se to někomu líbí nebo ne, každý pracovník s mládeží je i poradcem.*“⁵⁰ Upozorňuje, že přestože nejsou vedoucí profesionálové, budou mladým lidem radit, budou na ně mít vliv.

„*Řada z nás se setkává s otázkami a situacemi, jimž čelí dnešní mladí lidé, a přitom se cítíme neinformovaní, špatně připravení a nekvalifikovaní.*“⁵¹ Často nevíme, jaké vlastnosti a schopnosti jsou potřebné, ale jsme přesvědčeni, že je nemáme. Z těchto vlastností Josh McDowell a Boh Hostetler jmenují tři, díky kterým poradenství funguje nejlépe, a to empatii, vřelost a opravdovost.

Každý, kdo chce pomáhat mladým lidem, by u sebe měl rozvíjet **empatii**, která má na toho, s kým mluví uzdravující vliv. „*Odráží hluboké pochopení pro rozbouřený vnitřní život člověka a dává mu pocit, že mu možná někdo přece jen opravdu rozumí. Možná na něm někomu nakonec záleží.*“⁵²

Vřelému poradci opravdu bude záležet na štěstí a tělesné i duševní pohodě toho, s kým mluví. Díky své náklonnosti může získávat důvěru dospívajícího. Dospívající tak má možnost zažít, že si ho někdo cení, někomu na něm záleží a díky tomu může začít vnímat vlastní hodnotu. Jako příklad vřelosti zde autoři uvádí Ježíše, na kterého se lidé obraceli, svěřovali se mu a důvěřovali mu díky tomu, že o ně měl upřímný zájem.

50 Burns, *Nebojte se naslouchat mladým*, 51

51 McDowell, Hostetler, *Poradenství dospívajícím*, 18

52 McDowell, Hostetler, *Poradenství dospívajícím*, 18

Ten, kdo je **opravdový**, jedná kongruentně, je sám sebou. „*Nemyslí si ani necítí jednu věc a neříká přitom něco jiného.*“⁵³ Takový člověk je otevřený, upřímný, na nic si nehraje, proto je pro dospívajícího snazší mu důvěřovat.

Tyto dovednosti by u sebe měli rozvíjet všichni, kteří někomu chtějí pomáhat.

3.3. Omezení a rizika poradenství dospívajícím

„*Dospělý, který chce sloužit mladým, utěšovat je a povzbuzovat, si musí být vědom svých omezení i povinností.*“⁵⁴

Josh McDowell a Bob Hostetler sepsali několik doporučení, díky kterým je možné vyhnout se zbytečným rizikům. Pro rozhovory je vhodné využívat veřejná místa (restaurace, park), důležité je také stanovit hranice toho, do jaké míry se do problému zapojit, tím lze předcházet závislosti dospívajícího na pomáhajícím, také je důležité nenechat se manipulovat nebo využívat. Autoři doporučují, aby poradce pracoval jen s osobami stejného pohlaví. „*Vedoucí mládeže – muž udělá dobře, když dívky co nejdříve odkáže například na svou manželku nebo jinou zralou věřící ženu v církvi.*“⁵⁵ Definováním svých závazků či omezení můžeme předejít tomu, abychom slíbili něco, co nemůžeme splnit.

Autoři uvádějí, že je důležité, aby byl poradce důvěryhodný, zároveň však nikdy nesmí dospívajícímu slíbit, že vše zůstane mezi nimi. V případě závažných problémů je totiž nutné zapojit do řešení rodiče nebo odborníky.

Jim Burns ve své knize *Nebojte se věnovat mladým* doporučuje nezaměřovat se pouze na práci s mladými, ale zabývat se i jejich rodinami.

„*Rodina si zaslouží naši pozornost, protože má velký význam ve vývoji*“

53 McDowell, Hostetler, *Poradenství dospívajícím*, 19

54 McDowell, Hostetler, *Poradenství dospívajícím*, 22

55 McDowell, Hostetler, *Poradenství dospívajícím*, 23

dospívajících.“⁵⁶ Burns píše, že ať je rodinná situace teenagera jakákoliv, není možné zastupovat rodiče, ale naším úkolem je naopak podporovat a posilovat existující rodinu. Jako možnosti této podpory autor uvádí navázání kontaktu s rodiči, povzbuzení mladých lidí, aby měli rodinu na předním místě ve svém životě, a vytváření příležitostí a možností spolupráce s rodinami. Pokud rodiče budou vědět o poradenství, které dospívajícímu pomáhající nabízí, předejdeme tak nedorozumění.

3.3.1. Odborná péče

*„Snažíte-li se někomu poradit, je nezbytně nutné uvědomit si vlastní možnosti. Některé situace jsou pro laika příliš složité.“*⁵⁷

Josh McDowell a Bob Hostetler upozorňují, že pokud si nejsme jisti, zda mladému člověku umíme pomoci nebo by jednání dospívajícího mohlo mít dlouhodobé škodlivé následky, měli bychom doporučit odbornou pomoc. Nezbytná je spolupráce s rodiči. *„Důvodem k takovému předání odborníkovi může být například chronický pocit neštěstí, problémy s chováním (např. lhaní, krádeže, útěky), pocity nulové hodnoty vlastního života a neustupující deprese nebo osamělost.“*⁵⁸

To, že si uvědomujeme hranice naší služby, rozhodně není naše selhání. Také to není nedůvěra v Boží schopnosti danému člověku pomoci. Je důležité přijmout, že máme omezené schopnosti, a zajistit mladému člověku vhodnou odbornou pomoc.

Josh McDowell a Bob Hostetler uvádí určité kroky, které bychom měli udělat, pokud se chystáme předat dospívajícího do rukou profesionála. Nejprve

56 Olson, Counseling Teenagers, 59

57 Burns, Nebojte se naslouchat mladým, 51

58 McDowell, Hostetler, Poradenství dospívajícím, 24

je nutné zjistit možnosti odborné péče v okolí, zda je vhodná služba dostupná a má-li odborník volné místo. Dále musíme vysvětlit dospívajícímu, proč je podle nás nutné využít profesionální pomoci, vysvětlit důvody odborných konzultací a zapojit jej do rozhodování o odborné konzultaci. Tím, že dospívajícího povzbudíme, aby si sám dohodl schůzku, a pomůžeme mu naplánovat například dopravu na ni, mu pomůžeme toto rozhodnutí „přijmout za své“. Nesmíme také zapomínat na podporu a zájem o dospívajícího i během jeho návštěv u profesionála.

3.4. Shrnutí

Vedoucí, který se věnuje službě dospívajícím, se chtě nechtě stává také tím, na koho se teenageři mohou obrátit se svými problémy. Mezi techniky, které může pomáhající použít, patří věnování pozornosti dospívajícímu, aktivní naslouchání tomu, co říká, reakce, díky níž může pomáhající nejen směřovat rozhovor různými otázkami, ale také zrcadlit pocity dospívajícího, podávat informace, láskyplně konfrontovat dospívajícího s nevhodnými vzorci chování či jej podporovat a povzbuzovat. Je však podstatné, aby nebyl dospívající odsuzován, protože názor ostatních velmi ovlivňuje sebepřijetí dospívajícího, jak bylo zmíněno v první kapitole. Důležité je také pomocí techniky vyučování uschopňovat dospívajícího k řešení svých problémů. Také je ale potřebné filtrovat to, co dospívající sděluje, abychom pochopili jeho potřeby. Abychom mohli pomáhat co nejlépe a nejúčinněji, je třeba u sebe rozvíjet empatii, vřelost a opravdovost. Je důležité vědět, že pomáhání má svá rizika či úskalí, a proto bychom jim měli umět předcházet. Také je nutné vědět, že laická pomoc

dospívajícímu je omezená. To je třeba včas rozpoznat a předat dospívajícího do péče odborníkovi.

4. Praktická část

Fusion je volnočasová aktivita, která je zaměřena na práci převážně s nevěřícími dospívajícími. Nabízí tedy nejen smysluplné využití volného času, ale snaží se vytvářet bezpečné a přátelské prostředí, ve kterém může dospívající najít pomoc s řešením svých problémů, starostí. Přátelství a pocit bezpečí jsou pro dospívajícího přirozené potřeby, jak bylo zmíněno v kapitole o dospívání.

Výzkumná otázka tedy zní: „Využili by teenageři z Fusionu možnosti promluvit si o svých problémech či starostech s některým z vedoucích Fusionu?“

Hlavním cílem výzkumu je zjistit, zda teenageři z Fusionu hledají pomoc se svými problémy u vedoucích Fusionu.

Dále jsem se snažila zjistit, s jakými problémy se teenageři potýkají. Zajímalo mě, jestli to, že jsou vedoucí křesťané, by pro ně mohlo být překážkou v tom, aby se s problémem vedoucím Fusionu svěřili.

Výzkum jsem provedla pomocí polostrukturovaného rozhovoru mezi teenagery Fusionu Vsetín. Po prvních dvou rozhovorech jsem zjistila, že musím některé z otázek přepracovat či zkonkretizovat, protože teenageři nebyli ochotní nebo se neuměli hlouběji nad otázkou zamyslet. Po této úpravě teenageři odpovídali ochotněji a konkrétněji, některé z otázek jsou však možná už příliš navádějící.

Rozhovor se mi podařilo udělat s deseti teenagery, se čtyřmi kluky a šesti dívkami, přičemž devět z nich bylo nevěřících a jeden kluk byl věřící. Rozhovory jsem nahrávala a poté přepsala. V rámci zachování anonymity dotazovaných uvádím pouze počáteční písmena jmen.

Každého dotazovaného jsem se na začátku rozhovoru ptala, jakým způsobem se dostal do Fusionu a proč tam chodí. Tyto otázky přímo nesouvisí s cílem výzkumu, důvodem pro jejich položení bylo odlehčit atmosféru a pomoci teenagerům mluvit otevřeně. Další otázky se pak týkaly problémů či starostí, které teenagery trápí, jak tyto problémy řeší, zda by požádali o pomoc někoho z vedoucích Fusionu. Poslední otázka byla zaměřena na to, zda by teenagera v tomto rozhodnutí ovlivnilo to, že vedoucí je křesťan.

4.1. Rozhovory s dospívajícími z Fusionu Vsetín

1. rozhovor

Do Fusionu K. pozvala její sestra. Fusion navštěvuje, protože ji baví hudba a ráda by se naučila něco nového. K. má rozvedené rodiče, je pro ni těžké to, že by chtěla být s oběma, ale to moc nejde. Dalším problémem, který vyplývá z této situace, jsou finance. Stává se, že pokud K. potřebuje peníze, matka ji pošle za otcem. K. udává, že tento problém moc neřeší, protože s tím stejně nic moc nemůže udělat. S některými problémy by se vedoucím z Fusionu svěřila, některé, například nedostatek financí na víkendovou akci s Fusionem, už s nimi řešila a vedoucí jí pomohli. To, že jsou vedoucí křesťané, hodnotí spíše kladně, protože jí hodně pomáhají.

2. rozhovor

L. do Fusionu začal chodit díky pozvání vedoucích na táboře, který pořádá Horní sbor ČCE během letních prázdnin. Do Fusionu chodí, protože je tam zábava, baví ho zpívat a chce se učit hrát na hudební nástroje. Na otázku, zda má nějaké problémy, nejprve odpověděl záporně, následně ale udává, že kvůli

špatné rodinné situaci, když ještě žili i s otcem, musel nějakou dobu i se sestrou pobývat v dětském domově, nyní žije s matkou a říká, že „už je to v pohodě“. Dalším problémem je, že od matky nedostává žádné peníze. O těchto problémech se baví s matkou nebo s kamarády. S vedoucími Fusionu by se o svých problémech klidně bavil, to že jsou vedoucí křesťané, by pro něj nebylo překážkou, protože je sám křesťan.

3. rozhovor

J. přišel do Fusionu na pozvání kamaráda a pokračuje v chození kvůli lidem, kteří do Fusionu chodí, teď zvláště kvůli jedné kamarádce. Problémů má hodně, ale zmínil pouze starosti s Parkour Crew, pohybovou aktivitou, kterou navštěvuje, o dalších problémech se bavit nechtěl, což jsem akceptovala. Prý se problémy snaží řešit s chladnou hlavou, přestože je jinak poměrně vznětlivý. Vedoucí Fusionu by o pomoc nepožádal, protože chce všechny problémy řešit sám. O jeho problémech vědí pouze jeho nejbližší přátelé, ale ani těm nedovolí, aby mu pomohli. Křesťanští vedoucí mu nevadí, protože ho do ničeho nenutí a nic mu nevnučují.

4. rozhovor

A. pozval do Fusionu kamarád a jí se tam líbilo a tak zkusila začít chodit. Chodí tam kvůli fajn lidem, dobré zábavě a proto, že toho všeho může být součástí. Problémy mívá sem tam s kamarády, kteří občas provedou něco, s čím nesouhlasí. Věří, že všechny problémy jdou řešit, a proto se je snaží nezveličovat. Pokud by vedoucímu věřila, klidně by se s problémem svěřila, ale neříká o svých problémech jen tak někomu. Věřící vedoucí jí nevadí, je na každém aby si zvolil, čemu chce věřit.

5. rozhovor

K. se dostala do Fusionu díky kamarádce, která ji vytrvale asi rok říkala, že je Fusion super a zvala ji tam. Protože teď byla vytíženější, tak nestihla na Fusion několikrát přijít. Zdůraznila, že to nebylo proto, že by ji to nebavilo. Líbí se jí přátelská atmosféra, která na Fusionu panuje. Ještě všechny dobře nezná, ale doufá, že se to změní. Také tam chodí proto, že má možnost učit se hrát na hudební nástroj, a také, že může zpívat sólo. Občas řeší vztahové problémy (jestli s někým chodit nebo ne), jak to řeší, blíže nespecifikovala. O pomoc by vedoucí nepožádala, protože je dobře nezná, ale to, že jsou křesťané, by pro ni nebylo překážkou.

6. rozhovor

D. začal chodit do Fusionu díky tomu, že se potřeboval naučit na bicí a dozvěděl se, že ve Fusionu by to bylo možné. Do Fusionu tedy chodí kvůli hře na bicí, kvůli dobré partě a také proto, že ho to tu baví. Jako největší problém uvádí nedostatek peněz, proto chodí na různé brigády, a pomáhá „kde se dá“. Za vedoucími by nešel, protože by mu asi neměli jak pomoci, zda by s nimi řešil jiný problém, neví, ale to, že jsou křesťané mu nijak moc nevadí.

7. rozhovor

M. do Fusionu pozvala kamarádka a chodí tam kvůli tomu, že má hodně volného času a občas tam bývá sranda. Přestože nejprve uvedl, že problémy nemá, z rozhovoru vyplynulo, že to má, podle něj, doma těžké, ale je to osobní téma, o kterém nechce mluvit. Ve škole žádné problémy nemá, protože známky jdou vždy opravit. Řešit problémy nijak nepotřebuje, myslí si, že problémy v rodině jsou způsobeny jeho věkem, ale protože mu je už 18, tak se to, podle

něj, vyřeší tím, že se příští rok odstěhuje (nyní bydlí na internátě). O jeho problémech ví jedna jeho kamarádka, se kterou chce právě příští rok bydlet. S problémy by se vedoucímu nesvěřil. To, že jsou křesťané, mu nevadí, ale do rozhovorů s nimi se dostat nechce.

8. rozhovor

V. do Fusionu pozval kamarád. Chodí tam, protože se jí líbí hudba, je tam zábava a milí lidé. Žádné konkrétní problémy uvést nechtěla, když nějaký má, snaží se ho řešit rychle. Vedoucí by o pomoc požádala, už se k tomu dokonce i chystala, ale stihlo „se“ to předtím vyřídit „samo“. To, že jsou vedoucí křesťané, pro ni není překážkou, protože je má ráda.

9. rozhovor

L. přivedla do Fusionu kamarádka, chodí tam proto, že tak získává nové zkušenosti a kamarády. Uvádí, že problémy nemá, nicméně na otázku, jak by problémy řešila, odpovídá, že „by si s tím člověkem dala v klidu pokec“, což naznačuje, že nejčastěji řeší vztahové problémy. O pomoc by vedoucí požádala, to, že jsou křesťané, jí nevadí.

10. Rozhovor

E. pozvala do Fusionu kamarádka, ale ze začátku ji to moc nebavilo. Přibližně po roce do Fusionu „náhodou zabloudila“ a už tam zůstala. Do Fusionu chodí proto, že je hudba jejím velkým koníčkem a tak vítá každou příležitost, kdy se jí může zabývat. Také se na Fusionu hodně naučila, například vést skupinu lidí, být trpělivá, pracovat v týmu. Věří, že se jí tyto zkušenosti budou v životě hodit. Dále uvádí, že se na Fusionu může odreagovat od školy

a být s přáteli. V současné době se nejvíc zabývá maturitou a přijímačkami na vysokou školu, snaží se nebýt ve stresu a v přípravě postupovat systematicky. Vedoucí by o pomoc požádala, protože v ně má velkou důvěru, to, že jsou křesťané, jí nevadí, naopak vidí pozitiva v tom, že Fusionákům předávají některé z křesťanských zásad.

4.2. Vyhodnocení výzkumu

Přestože první dvě otázky nebyly cílem výzkumu, myslím, že je zajímavé zmínit, že většina (8 z 10) teenagerů do Fusionu přišla na pozvání svého kamaráda, který již do Fusionu chodil, to může být impulsem pro vedoucí Fusionu, aby více povzbuzovali členy Fusionu k tomu, aby zvali své přátele. Vyplývá z toho i to, že tato forma pozvání do Fusionu je mnohem efektivnější, než „náborové koncerty“ či vyvěšování plakátů s pozváním na Fusion. Také to vyzdvihuje důležitost a potřebnost přátelských vztahů během dospívání, jak bylo zmíněno v teoretické části práce. Přátelské vztahy, kamarádi či přátelská atmosféra jsou také ve většině případů důvodem, proč teenageři do Fusionu chodí. Dalšími důvody jsou hudba a také možnost naučit se něco nového, v oblasti hudební nebo v dalších dovednostech. V rozhovoru na tuto otázku L. odpověděl: „*Je to zábava a baví mě zpívat a chci se naučit na nástroje.*“⁵⁹ E. zase řekla: „*Hodně jsem se toho na Fusionu naučila – vést skupinu lidí, trpělivost, týmovou práci. Jsem si jistá, že se mi tyto zkušenosti budou jednou hodit.*“⁶⁰

Na otázku, která se týká problémů a jejich řešení, odpovídala většina teenagerů neochotně a neurčitě. Mohlo to být zapříčiněno nevhodně položenou

59 Příloha 2, Rozhovor č. 2

60 Příloha 2, Rozhovor č. 10

otázkou, ale spíš bych řekla, že teenageři neměli chuť toto téma se mnou sdílet. Domnívám se, že ve většině případů mi teenageři nesdělili to, co je trápí nejvíc, a uvedli jen méně závažný problém. Kvůli osobním vztahům s nimi a strachu, že by se mohli uzavřít pro další rozhovor, jsem však neměla odvahu na ně víc naléhat. Nicméně několik problémů teenageři jmenovali. Třikrát se objevila odpověď „nedostatek financí“ (ve dvou případech tento problém zřejmě vyplývá z rodinné situace), třikrát „špatná rodinná situace“, z toho jedenkrát byl jmenován rozvod rodičů a jednou bylo zmíněno dočasné umístění do dětského domova kvůli těmto špatným rodinným podmínkám. Dále teenageři dvakrát jmenovali problémy s kamarády, dvakrát problémy ve škole a jednou problémy v partnerských vztazích (otázka chození s někým).

Odpovědi k řešení problémů se značně liší zřejmě i kvůli široce položené otázce. Někteří odpovídali, že daný problém neřeší, nebo nemohou řešit, další problém nezveličují, řeší s chladnou hlavou, požádají o pomoc kamarády nebo rodiče. To, že sdílení problémů s kamarády pomáhá dospívajícímu vyrovnat se s vlastními nejistotami, bylo popsáno i v první kapitole. Z konkrétních řešení D. například uvádí, že když nemá peníze, tak se je snaží vydělat, E. se v přípravě na maturitu a přijímací zkoušky snaží nestresovat a systematicky se připravovat.

Na otázku, zda by požádali o pomoc při řešení problému vedoucí Fusionu, teenageři odpovídali různorodě. Někteří z dotazovaných uvádí, že by se určitě s problémem svěřili. Několikrát zde byla zdůrazněna otázka důvěry či vztahu k vedoucímu. Je to faktor, který zásadně ovlivňuje jejich rozhodnutí, zda se se svými problémy vedoucímu svěří. E. například na tuto otázku, zda by problémy s vedoucími řešila nebo ne, odpovídá: „*Určitě, mám v ně velkou důvěru.*“⁶¹ K2.

61 Příloha 2, Rozhovor č.10

by se vedoucím nesvěřila kvůli tomu, že je ještě nezná. A. také uvádí, že by se svěřila, jen pokud by měla k danému člověku důvěru. Další uvádí, že by se o pomoc obrátili jen s některými problémy. K1. například v rozhovoru uvedla, že s vedoucími řeší: „*Hodně věci okolo Fusionu – třeba když nemám peníze na víkendovku a tak,*“⁶² ale o všech svých problémech by jim neřekla. M. své problémy sdílí jen s jednou kamarádkou, proto by se vedoucím nesvěřil a J. si své problémy řeší sám, nenechá si pomoci ani od svých nejbližších přátel.

To, že jsou vedoucí křesťané, vesměs teenagerům nevadí a neovlivnilo by je to při zvažování, zda s nimi řešit své problémy. Někteří v tom vidí dokonce pozitiva. K. na tuto otázku odpověděla: „*To, že jsou vedoucí ve Fusionu křesťané pro mě není nijak důležité, jsou to super lidi a to je pro mě nejdůležitější, a myslím si, že je to spíše dobře, protože jsou milí, hodní a dokážou hodně pomoci.*“ Dva respondenti ve svých odpovědích zmínili, že jim to nevadí proto, že jim vedoucí svou víru nevnucují. M. uvádí, že se snaží vyhýbat diskuzím s křesťany, přestože mu nijak nevadí.

4.3. Shrnutí

Z rozhovorů vyplývá, že dotazovaní své problémy nejčastěji řeší s lidmi, kterým důvěřují, nebo s nimi mají vztah, ať už jsou to kamarádi nebo rodiče. Totéž platí pro vedoucí Fusionu – pokud k nim bude mít teenager důvěru, tak se se svým problémem svěří. Proto je tak významné, aby vedoucí rozvíjeli kompetence důležité pro pomáhající, které byly popsány ve třetí kapitole.

Přestože sami křesťané se někdy bojí, jak k nim budou nevěřící přistupovat, tak z rozhovorů vyplývá, že dospívajícím ani tak nezáleží na tom, kdo čemu věří, ale je pro ně důležité, jak k nim vedoucí přistupují. To je však, podle mě,

62 Příloha 2, Rozhovor č. 1

dáno tím, že teenageři ve Fusionu již s vedoucími mají zkušenost. Myslím si, že u těch, kteří tuto zkušenost nemají, by panovala větší nedůvěra. Opět jde tedy o to, jestli se o teenagery vedoucí opravdově zajímají a budují s nimi přátelské vztahy.

Závěr

V mé práci jsem se zabývala tématem poradenství dospívajícím, kteří navštěvují aktivitu Fusion. Téma nebylo vybráno náhodně, ale kvůli mé osobní angažovanosti v projektu Fusion a vlastnímu zájmu více proniknout do problematiky dospívání a poradenství dospívajícím.

Teoretická část o dospívání přiblížila problematiku tohoto vývojového období, které je doprovázeno výraznými fyzickými i psychickými změnami. Již tyto samotné změny mohou být příčinou problémů a starostí dospívajícího. Velmi důležitou roli hrají vztahy s vrstevníky.

Dále jsem popsala projekt Fusion, jeho historii, cíle, to, na jakých stojí hodnotách. Podrobněji jsem se zabývala tím, jak konkrétně Fusion funguje. Přestože je Fusion prezentován jako pěvecký sbor, cílem není vytvoření dokonalého koncertu, nebo výchova výborných hudebníků. Hlavním důvodem fungování Fusionu je vytvoření bezpečného prostředí, ve kterém se teenageři mohou cítit dobře, a budování vztahů s nimi.

Poradenství dospívajícím, které bylo poslední kapitolou teoretické části, je součástí práce každého vedoucího, který se mladým lidem věnuje. Přestože si vedoucí často připadají nekompetentní takto teenagerům pomáhat, měli by být připraveni, že se na ně dospívající mohou obrátit. Proto je také důležité znát a osvojit si techniky, které mohou při této službě použít. Stejně tak důležité je, aby si byl vedoucí vědom omezení, která má tato laická pomoc a byl schopen rozeznat, kdy je třeba vést dospívajícího k využití odborné pomoci.

Z praktické části vyplývá, že ti dospívající z Fusionu, kteří své problémy chtějí s někým řešit, by využili možnosti probrat je s vedoucími Fusionu, většina ovšem za předpokladu, že by s vedoucím měla dobrý vztah a měla

k němu důvěru. Kvůli tomu je tak důležité, aby Fusion nezůstával jen zájmovou aktivitou, kde se toho teenageři mohou hodně naučit, jak bylo mnohokrát v této práci zmíněno. Nejdůležitější je nabídnout teenagerům bezpečné prostředí a přátelské vztahy. Jen tak bude možné budovat důvěru, díky které mohou být teenageři otevřenější pro rozhovory o svých problémech.

Seznam literatury

- BURNS, Jim, *Nebojte se věnovat mladým*, Brno: Nová naděje, 1994.
- KREJČÍŘOVÁ, Dana, LANGMEIER, Josef, *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006.
- KONZBUL, Pavel, *Jak mluvit s dospívajícím o víře*, Brno: Cesta, 2013.
- MCDOWELL, Josh, HOSTETLER Bob, *Poradenství dospívajícím*. Praha: Návrat Domů, 2013.
- MACEK, Petr, *Adolescence*. Praha: Portál, 2003.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY ODBOR PRO MLÁDEŽ, *Volný čas a prevence u dětí a mládeže*. Praha: 2002.
- OLSON, G. Keith, *Counseling Teenagers*, Loveland: Group Books, 1984.
- PARROT, Less, *Helping the struggling adolescent: a guide to thirty-six common problems for counselors, pastors and youth workers*. Michigan: Zondervan, 2000.
- PÁVKOVÁ, Jiřina, *Pedagogika volného času*, Praha: Portál, 2008.
- ROZEHNALOVÁ, Marcela, *Co se skrývá za sexem dospívajících? aneb Prevence rizikového sexuálního chování mládeže a jeho následků*. Praha: CEVAP, 2005.
- ŘÍČAN, Pavel, *Cesta životem*, Praha: Panorama, 1990.
- VÁGNEROVÁ, Marie, *Vývojová psychologie I.*, Praha: Karolinum, 2005.
- VOJTÍŠEK, Zdeněk, *Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství*, Brno: L. Marek, 2005.

Elektronické zdroje

ANDRÝSEK, Jaromír, *Fusion vrací víru v evangelizaci* [online], (cit. 13. března 2015). URL: <http://zs.kstesin.cz/rubrika-misie-a-evangelizace/fusion-vcaci-viru-v-evangelizaci>.

TITĚRA, Jan, *Už jste slyšeli o FUSION?* [online], (cit. 2. března 2015). URL: <http://www.btm.cz/admin/soubory/pdf4e85bc3568d98.pdf>.

JOSIAH VENTURE, *Fusion – tak trochu jiný sbor* [online], (cit. 2. března 2015). URL: <http://medialib.kam.cz/blog/f/u/sion/soubory/fusionschoolcz.pdf>.

NÁRODNÍ INSTITUT DĚTÍ A MLÁDEŽE, *Aktuální problémy mladé generace ČR* [online], (cit. 16. února 2015). URL: <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1174039212.pdf>.

TEN SING, *Ten Sing*, [online], (cit. 4. března 2015). URL: <http://www.tensing.cz/system/?p=o-tensingu>.

SPOLEČNOST PRO PLÁNOVÁNÍ RODINY A SEXUÁLNÍ VÝCHOVU, Zahájení pohlavního života mládeže, [online], (cit. 12. ledna 2015). URL: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?cisloclanku=2007012703>.

Přílohy

Příloha 1: Okruhy otázek

- 1) Jak ses dostal/a do Fusionu?
- 2) Proč do Fusionu chodíš?
- 3) Máš nějaké problémy, které musíš řešit, jaké?
- 4) Jakým způsobem tyto problémy řešíš?
- 5) Požádal/a bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?
- 6) Ovlivnil by tvé rozhodnutí požádat o pomoc fakt, že jsou vedoucí křesťané?

Příloha 2: Rozhovory 1-10

1. rozhovor

Já: Jak ses dostala do Fusionu?

K: Do Fusionu mě dostala moje sestra.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

K: Protože mám ráda hudbu a ráda bych se něčemu přiučila.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit, něco, co tě trápí?

K: Problémy by tu nějaké byly.

Já: Co například?

K: No, třeba rodiče, že jsou rozvedení.

Já: Co je na tom pro tebe nejtěžší?

K: Že bych chtěla být s oběma, ale moc to nejde a taky musím pořád řešit peníze, mamka mi řekne, ať si řeknu tatškovi, třeba.

Já: Jakým způsobem tyto problémy řešíš?

K: Já je obecně nějak moc neřeším, protože s mnoha s nich nic moc ani udělat nemůžu.

Já: Požádala bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

K: No, o všech bych jim asi neřekla, ale nějaké s nimi určitě řeším.

Já: Co třeba s nimi řešíš?

K: Tak hodně věci okolo Fusionu – třeba když nemám peníze na víkendovku a tak.

Já: A pomohli ti někdy vedoucí?

K: Jo, třeba jsem mohla platit míň.

Já: Jak se díváš na to, že jsou vedoucí Fusionu křesťané, ovlivňuje to nějak to, jestli se jim s problémy svěříš, nebo ne?

K: To, že jsou vedoucí ve Fusionu křesťané, pro mě není nijak důležité, jsou to super lidi a to je pro mě nejdůležitější, a myslím si že je to spíše dobře, protože jsou milí, hodní a dokážou hodně pomoci.

2. rozhovor

Já: Jak ses dostal do Fusionu?

L: Přemluvila mě k tomu Magda s Honzou na táboře.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

L: Je to zábava a baví mě zpívat a chci se naučit na nástroje.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit, něco, co tě trápí?

L: Asi nemám.

Já: Ty jsi šťastný člověk. Ne, opravdu, je něco, co tě třeba štve, nebo ti to komplikuje život?

L: No, tak třeba, ségra mě často štve, nebo že mi mamka nedává žádné peníze.

Já: A co třeba rodiče?

L: No tak mamka furt něco chce a s tatškou nebýváme naštěstí už.

Já: Když jste s ním bydleli, tak to nebylo dobré?

L: Ne, museli jsme být kvůli tomu, že to bylo doma hrozné aj v dětském domově, teďka je to v pohodě.

Já: Jakým způsobem tyto problémy řešíš?

L: S mamkou, s kámošema.

Já: Požádal bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

L: Asi jo, kdyby to bylo něco, s čím by mi dokázali pomoci, ale teďka nic moc neřeším.

Já: Bylo by pro tebe překážkou, abys za někým šel to, že jsou vedoucí křesťané?

L: Ne, spíš jsem rád, je to dobře, protože jsme taky křesťan.

3. rozhovor

Já: Jak ses dostal do Fusionu?

J: Do Fusionu jsem se dostal, přes kámoše S., strašného blázna.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

J: Do Fusionu chodím kvůli lidem, teď hlavně kvůli jedné kámošce.

Já: Máš nějaké problémy, starosti, které musíš řešit?

J: Ano problémů mám hodně, jak ohledně mojí Parkour Crew⁶³ atd.

Já: Co třeba dalšího?

J: Nechci to rozebírat.

Já: Dobře, v pořádku.

Já: Jak tyto problémy řešíš?

63 Parkour Crev je pohybová aktivita, kterou J. navštěvuje

J: Řeším je tak, jak jen nejlíp umím, ohledně Parkour Crew jsou to detaily a zbytek pokud možno s chladnou hlavou, jelikož jsem horká hlava a nemám problém někomu natáhnout a porýt jeho obličejem zem.

Já: Požádal bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

J: Ne nepožádal, problémy si řeším vždycky sám.

Já: Co ti v tom brání, požádat je o pomoc?

J: Nevím, prostě si všechno chci vyřešit sám. Jen moji nejbližší přátelé o nich ví, ale nedovolím jim, aby mi pomohli.

Já: A jak se díváš na to, že jsou vedoucí ve Fusionu křesťané? Bylo by pro tebe překážkou, abys za někým šel to, že je křesťan?

J: Z mého pohledu ateisty s tím nemám problém. Do ničeho mě nenutí, nevnučují mi své názory, takže s tím nemám absolutní problém.

4. rozhovor

Já: Jak ses dostala do Fusionu?

A: Do Fusionu chodil můj kámoš a celkem se mu tam líbilo, takže jsem to chtěla zkusit.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

A: Proto že jsou tu fajn lidi, dobrá zábava a akce, do kterých se někdy moc ráda přidám.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit, něco, co tě trápí?

A: Ano mívám občas problémy.

Já: Co například?

A: Tak různě, všechno možné, třeba ve škole, nebo s kamarádama.

Já: Že se s nimi třeba nepohodneš?

A: No, třeba, nebo udělají něco špatného, s čím nesouhlasím.

Já: Jakým způsobem tyto problémy řešíš?

A: Problémy řeším tak, že je až tak nezveličuju, protože všechno se dá vyřešit.

Já: Požádala bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

A: Teď nevím záleželo by, jak moc bych tomu člověku věřila, neříkám své problémy jen tak někomu.

Já: A jak se díváš na to, že jsou vedoucí křesťané? Mohlo by tě to odradit, abys s nimi něco řešila?

A: Tak mě je to jedno každý si mohl vybrat, jestli bude věřit v Boha a nebo bude nevěřící. Člověk jako člověk.

5. rozhovor

Já: Jak ses dostala do Fusionu?

K: Přes kamarádku. Už asi rok mi o Fusionu vykládala jak je to super a ať to zkusím.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

K: Teď jsem tam párkrát nebyla. Nějak jsem to nestíhala, nebylo to tím, že by mě to nebavilo. A jinak, přijde mi tam přátelská atmosféra. Sice ještě všechny úplně neznám, ale věřím, že se to změní. Taky mám možnost se něco nového naučit ať už hru na hudební nástroj, nebo teď zkusím sólový zpěv.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit?

K: No myslím, že každý má nějaké problémy, ale naštěstí nic vážného.

Já: Co třeba?

K: Nevím. Třeba jestli s někým chodit nebo ne.

Já: Jakým způsobem to řešíš?

K: Vždycky se to prostě snažím nějak vyřešit.

Já: Požádala bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

K: Ne, protože je ještě úplně neznám.

Já: Jsou nějaké překážky, kvůli kterým bys o svých problémech s vedoucími nemluvila?

K: No, to, že je dobře neznám.

Já: A bylo by pro tebe překážkou třeba to, že jsou vedoucí křesťané?

K: To bych neřekla, nemám nic proti tomu, každý ať si věří, čemu chce.

6. rozhovor

Já: Jak ses dostal do Fusionu?

D: Dveřmi. Ne, potřeboval jsem se naučit na bicí a slyšel jsem, že ve Fusionu by to šlo.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

D: Kvůli kámošům, kvůli těm bicím, ale je tady dobrá parta a není to nuda.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit?

D: Peníze.

Já: Jak to řešíš?

D: Snažím se je sehnat.

Já: Jak se je snažíš sehnat.

D: Kradu (smích). Ne, tak chodím na různé brigády a prostě pomáhám, kde se dá.

Já: Požádal bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

D: Ne, asi by mi neměli jak pomoci.

Já: Kdybys někdy řešil něco jiného než peníze, šel bys s tím za někým z vedoucích? A mělo by na tebe nějaký vliv to, že jsou to křesťané?

D: Nevím, to by se vidělo v té konkrétní situaci a s tím, že jsou křesťani, nemám žádný extra problém.

7. rozhovor

Já: Jak ses dostal do Fusionu?

M: Dotáhla mě tam K.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

M: Mám až moc volného času a občas tam bývá sranda.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit, něco co tě trápí?

M: Nemám.

Já: Ty vážně nemáš žádné problémy? Například rodina, škola, nebo tak něco?

M: Tož rodina, je zakázané téma, promiň, ale to je osobní, mám to mrtě těžké, ale už mi je 18 a bydlím na intru, tak příští rok budu bydlet s kamarádkou, tak to bude v pohodě. Ve škole žádné problémy nemám, známky se dají vždycky opravit, s tím jsem spokojený a kamarády mám nejlepší. Nemám žádný problém.

Já: Jakým způsobem tyto problémy řešíš?

M: Tož já to nepotřebuju řešit. Jedna kamarádka o tom ví, a proto s ní budu příští rok bydlet, ale já myslím, že problém s rodičema je kvůli věku, a přejde to, když se odstěhuju.

Já: Požádal bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

M: Ne, ví to jenom jedna kámoška.

Já: Jak se díváš na to, že jsou vedoucí Fusionu Křesťané. Byl by to důvod pro to, abys s nimi něco neřešil?

M: S věřícími problém nemám, jenom se snažím unikat různým diskuzím.

8. rozhovor

Já: Jak ses dostala do Fusionu?

V: Pozval mě sem kamarád.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

V: Protože mám ráda hudební a zábavné prostředí s milými lidmi.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit? Jaké?

V: Ano mám, ostatně jako skoro každý člověk. Tak různě, teď mě nic konkrétního nenapadá.

Já: Co třeba něco doma, nebo ve škole?

V: To ani ne, fakt nevím.

Já: A jak to, řešíš, když tě něco trápí?

V: Záleží na typu problému, ale většinou se ho snažím rychle vyřešit.

Já: Požádala bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

V: Ano, požádala bych. Už jsem to taky jednou chtěla udělat.

Já: A z jakého důvodu jsi to neudělala?

V: Ono se to nějak vyřešilo samo.

Já: Mohlo by pro tebe být překážkou to, že jsou vedoucí křesťané?

V: Ne, jakožto ateista se na křesťany dívám naprosto neutrálně. A protože mám vedoucí ráda, nevidím na tom nic špatného.

9. rozhovor

Já: Jak ses dostala do Fusionu?

L: Přes kamarádku.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

L: Protože tu získávám nové zkušenosti a kamarády.

Já: Jaké problémy musíš nejčastěji řešit?

L: Nemám problémy.

Já: Ani tě nic netrápí, s ničím nestresuješ, nic tě neštve?

L: Ne.

Já: Jak bys ty problémy řešila, kdybys nějaké měla.

L: Dala bych si s tím člověkem v klidu pokec.

Já: Požádala bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

L: Nevím, pokud by to bylo možné, tak určitě ano.

Já: A mělo by na tvoje rozhodování vliv to, že jsou vedoucí křesťané?

L: Já to moc neřeším, každý je jiný.

10. rozhovor

Já: Jak ses dostala do Fusionu?

E: Poprvé mě přivedly kamarádky, chodila jsem ale jen chvíli, moc mě to nebavilo. Asi po roce jsem na Fusion nějak náhodou zabloudila a už jsem tam zůstala.

Já: Proč do Fusionu chodíš?

E: Hudba je můj velký koníček, takže vítám každou příležitost jak se jí zabývat. Hodně jsem se toho na Fusionu naučila – vést skupinu lidí, trpělivost, týmovou práci. Jsem si jistá, že se mi tyto zkušenosti budou

jednou hodit. Mimo jiné je to taky příležitost jak se odreagovat od školy a být s přáteli.

Já: Máš nějaké problémy, které musíš řešit?

E: Momentálně maturita a přijímačky na vysokou.

Já: Jakým způsobem tyto problémy řešíš?

E: Snažím se nestresovat a systematicky se připravovat.

Já: Požádala bys o pomoc s těmito problémy některého z vedoucích Fusionu?

E: Určitě, mám v ně velkou důvěru.

Já: Mohlo by pro tebe být překážkou to, že jsou vedoucí křesťané?

E: Nevidím v tom žádný problém. Je fajn, že se snaží Fusioňákům předat některé ze svých zásad, aniž by jim vnucovali svou víru.

Příloha 3: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů: „Co je Fusion?“

Co je Fusion?

Klíčové atributy Fusion skupiny:

1. Rock-pop-gospel sbor s kapelou zahrnující drama, tanec a další formy umění
2. Který je součástí práce místní církve
3. Zaměřený na mladé lidi (13-20 let) - s primárním zaměřením na nevěřící mládež
4. Stojí na principu „for them by them“, tedy každá skupina by měla rozpoznat a vytvořit bezpečné podmínky pro využití energie, obdarování a tvořivosti všech členů, jak křesťanů, tak nekřesťanů.

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Co je Fusion? | FUSION TRAINING

page 2

“1C4K”

Církev: Každá Fusion skupina je založena pod místní církví a vedena komunitou (Skutky 2: 42-47) místní církve s pomocí Kam

Kultura: Každá Fusion skupina by měla používat kulturu mládeže, kterou se snaží (Skutky 17: 22-31) oslovit. Je třeba setkat se s teenagery „na půdě jim vlastní“, ne jim něco vnucovat. Zároveň jde o to širší veřejnosti poukázat na pozitivní prvky kultury mladých.

Kreativita: Každý člen má jedinečnou vrozenou vlastnost tvořivosti, která by se měla (Jan 10:10) najít a rozvíjet v práci skupiny.

Komunita: Církev je komunita věřících. Mladí lidé potřebují pozitivní a bezpečné (Jan 13: 4-35) místo, kde můžou růst a slyšet o Kristu v jazyce jim vlastním. Každá Fusion skupina by měla být místem, kde jsou mladí milováni a přijímáni takoví, jací jsou. Je tedy velmi důležité rozumět tomu, že koncerty a zkoušky jsou pouze prostředkem k dosažení cíle, ne cílem samotný

Kristus: Důvod samotné existence Fusion... sdílet Kristovo evangelium a umožnit (Jan 3:16) každému členu vybudovat si silnější vztah s Kristem skrze neustávající učednictví

Poznámka: Kristus, Kultura, Kreativita jsou klíčovými atributy každého tensingového sboru, který působí pod Norskou luteránskou církví a organizací YMCA.

Fusion není služba zaměřená na hudbu, ale na vztahy, hudbu využívá jako prostředek k navázání vztahů.

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ
Co je Fusion? | FUSION TRAINING
page 3

Příloha 4: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů: „Zkoušky“

Zkoušky

FUSION
TRAINING

Fusion není služba zaměřená na hudbu, ale na vztahy, hudbu využívá jako prostředek k navázání vztahů.

Koncert je prostředkem k cíli, ne cílem sám o sobě.

Úvod

Při plánování zkoušek je důležité mít tyto dva výroky na mysli. Fusion je v první řadě službou zaměřenou na vztahy, která využívá hudbu a jiné umělecké aktivity jako tanec, drama a kapelu jako prostředek. Zkouška je první místem pro vytvoření vztahů mezi členy a je to také první místo, kde budou mít teenageři příležitost slyšet o Kristu.

Na zkouškách Fusion musí být prostor pro budování vztahů a ne jen se zaměřovat na hudbu od začátku do konce. Je třeba mít během zkoušky prostor pro krátké „zamyšlení“, obvykle uprostřed nebo po přestávce. Pro vytvoření dobré atmosféry je vhodné začít zkoušku nějakou hrou. Je to osvědčený způsob, jak přivítat nové lidi, odstranit bariéry a všeobecně zapomenout na všechny problémy týdne, které si teenageři s sebou přinášejí na zkoušky.

Odhalení skrytých schopností

Fusion je také o odhalování skrytých talentů a schopností. Dodat lidem odvahu zkusit si zazpívat sólo, zahrát si na hudební nástroj nebo dokonce naučit se dirigovat. Abyste toho dosáhli, měli byste se snažit nesmát se, když lidé udělají chybu, ale naopak budovat prostředí, ve kterém se budou cítit bezpečně při zkoušení těchto nových věcí. Pokud umí sbor podpořit toho, který si něco poprvé zkouší, je velká pravděpodobnost, že dotyčný

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ
Zkoušky | FUSION TRAINING
page 1

Když teenager něco dělá poprvé, je důležité připravit jej tak, aby byl úspěšný

se nebude bát znovu do toho jít a časem se i zlepšovat (nebo dokonce zjistí, že mu daná činnost skvěle sedne). Takovou atmosféru nejlépe vytvoříte vedením skrze příklad. Sbor může být „potvora“ – často jedná a chová se jako jedno tělo, přebírá podněty od druhých lidí jako je dirigent, vedoucí nebo vlivný teenager. Pokud dirigent zraní sebedůvěru sólisty, sboru nebo kapely, pak sbor sám začne pochybovat o své schopnosti píseň dobře zazpívat.

Navíc, pokud se snažíme odhalovat skryté schopnosti, pak také musíme aktivně vytvářet pro lidi příležitosti, ve kterých si něco nového mohou vyzkoušet. Když teenager něco dělá poprvé, je důležité připravit jej tak, aby byl úspěšný, což znamená, zajistit, aby znal slova sóla, naučil se svůj part v kapele, nebo aby se s písní seznámil před tím, než ji bude dirigovat nebo zpívat před sborem. **Je důležité pochválit každého, kdo něco dělá poprvé**, vést sbor k potlesku po té, co píseň skončila. Takhle podpora může přestavovat rozdíl mezi tím, zda ten teenager si v budoucnu opět něco vyzkouší a bude se zlepšovat anebo se bude cítit jako smolař a už nikdy do ničeho nového nepůjde.

S postupem času, jak se bude Fusion rozvíjet, mělo by více a více lidí přebírat různé role na zkouškách a koncertech, jak jen to půjde. **Je mnohem lepší mít dva lidi, kteří hrají na bubny, než jednoho lepšího, který bude hrát všechno**, nebo dokonce tři teenagery, kteří budou dirigovat, než jednoho, který bude dělat všechno. (I pro vedoucího je to větší zábava!)

Přijmout teenagery a milovat je

Fusion přitahuje mnoho různých druhů teenagerů, kteří přicházejí z různých důvodů. Každý z nich může být pozitivním přínosem pro Fusion. Je důležité, aby byl každý přijímán takový, jaké je, i když jsou to lidi, se kterými byste se normálně nebavili.

Přijetí a tolerance jsou dvě různé věci: **přijetí je aktivní a stvrzuje hodnotu jednotlivce**; tolerance ani nepoznává jedince ani se o něj nestará. *Podstatné je vytvořit takovou atmosféru na zkouškách, ve které lidé budou naslouchat druhým a aktivně vyhledávat „přínos“ druhých. Toto může být pro teenagery jejich první zkušenost s Kristovou láskou skrze Jeho tělo.* Když lidé věří různým věcem a hodnotám, může být někdy těžké jim ukázat lásku, ale toto je klíčem

Church Culture Creativity Community Christ

Zkoušky | FUSION TRAINING

page 2

FUSION

úspěchu Fusion. Každý je stvořen k Božmu obrazu a to mu dává cenu:

**“ Jako vyvolení Boží, svatí a milovaní,
oblečte milosrdný soucit, dobrotu,
skromnost, pokoru a trpělivost. Snášejte
se navzájem a odpouštějte si, má-li kdo
něco proti druhému. Jako Pán odpustil
vám, odpouštějte i vy. Především však
mějte lásku, která všechno spojuje k
dokonalosti.”**

Kolosekým 3, 12-14

Samozřejmě že existuje rozdíl mezi milováním teenagerů a uznáváním jejich hodnoty a milováním a schvalováním jejich určitého životního stylu. Pro teenagera je dost obtížné mezi těmito dvěma projevy dělat rozdíl. Pokud je třeba s teenagerem promluvit o jeho určitém chování, je třeba mu předat myšlenku, že „milujete hříšníka, ale nenávidíte hřích“.

Dle naší zkušenosti ten DŮVOD, proč Fusion sbor zní dobře, je to, že se tak mnoho energie vkládá do budování vztahů.

Koncert je prostředkem k dosažení cíle, ne cílem sám o sobě

Může být dost obtížné se držet tohoto motto, zvláště při přípravách na koncert. *Nicméně je důležité, aby skupina nezapomínala na to, že i když je vystupování a předvádění toho, co jste se naučili, zábavné, tak pokud se příliš soustředíme na koncerty, vytratí se ta vztahová část a účel existence sboru.* V tomto případě je důležitější ta cesta, ne cíl. Na čem opravdu záleží, že jste se všichni seznámili a že jste spolu rádi a máte příležitost povědět o Kristu lidem, kteří by se o něm jinak nedozvěděli. Samozřejmě, že na druhé straně jsou koncerty a turné, které jsou magnetem pro teenagery. Pokud je toho ale příliš, ztratíte vztahový aspekt této služby. Pokud je toho příliš málo a teenagerům chybí společný cíl a něco, k čemu by společně šli, tak někteří možná přijdou o motivaci pravidelně chodit každý týden.

Dle naší zkušenosti ten DŮVOD, proč Fusion sbor zní dobře, je to, že se tak mnoho energie vkládá do budování vztahů. **Jednota vytváří krásný souzvuk!** Posluchači mají oči stejně jako uši a šťastný Fusion připraví „šťastný koncert“!

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zkoušky | FUSION TRAINING

page 3

Fusion zkoušky

Tento oddíl by vám měl dát inspiraci pro skladbu zkoušek Fusion.

V dalších částech najdete více podnětu pro rozezpívání, bláznivé hry, hry na seznámení, apod.

- Aktivity před zkouškou
- Přivítání a hry na seznámení
- Ostatní hry
- Rozezpívání
- Zkouška sboru 1
- Oznámení
- Zamyšlení
- Přestávka
- Zkouška sboru 2
- Závěr
- Aktivity po zkoušce

Teenageři přijdou včas, pokud k tomu mají důvod.

Aktivity před zkouškou

Teenageři přijdou včas, pokud k tomu mají důvod. Doba před zkouškou je vhodný čas k budování vztahů a přivítání nových lidí, kteří přijdou brzy. Je fajn, když je k dispozici džus, káva, čaj před zkouškou a jsou určeni vedoucí nebo teenageři, kteří tento časový úsek mají na starosti.

Přivítání a hry na seznámení – 5 min.

Záleží na tom, kde se scházíte, ale pokud to jde, začněte tím, že se všichni postaví do kruhu. To vám zajistí, že:

- každý je vtáhnutý (nikdo se neukrývá vzadu a noví lidé se nesnaží krčit někde v rohu)
- snadno vidíte, kdo tam je a všimnete si, zda tam jsou nějakí noví lidé
- každý může vidět a slyšet toho, kdo vede začátek zkoušky

Přivítání může udělat vedoucí nebo teenager. Mělo by obsahovat všeobecné přivítání a vysvětlení pro nové lidi, jak bude zkouška vypadat.

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zkoušky | FUSION TRAINING

page 4

Je dobré začínat zpíváním jedné nebo dvou „dokončených“ písní

Mělo by být zakončeno jednoduchou hrou na seznámení (každý v kruhu řekne jméno a zodpoví „otázku týdne“, což může být cokoliv od toho, co jedli na snídani až po proč se těší na víkend). **Pokud máte velký sbor, tak to může zabrat dost času, proto by měli vedoucí udržovat svižné tempo a zajistit, aby každý dával pozor.**

Ostatní hry - 5 min.

Hry jsou důležitým zahájením zkoušek. Pomáhají vytvářet veselou a neformální náladu a jsou skvělou příležitostí pro vytvoření otevřené a přátelské atmosféry, do které je vtažen každý. Viz oddíl hry pro inspiraci

Rozezpívání - 10 min.

Pokud nerozcvičíme naše hlasy a těla, nebudeme schopni zpívat dvě hodiny! Nesmíme podceňovat význam rozezpívání! Kvůli jeho důležitosti jsme mu věnovali samostatnou sekci, kde najdete různé nápady a rady.

Rozezpívání jsou také vhodnou dobou pro představení nových dirigentů sboru. Vedení rozezpívání může být mnohem méně stresující než poprvé nacvičovat píseň!

Zkouška sboru 1

Tuto část zkoušky obvykle organizuje hlavní dirigent a měla by trvat asi 35-45 minut. Pokuste se nevěnovat celou dobu nácvičku jedné písně, pokud je to možné – určité změny pomohou sboru udržet zájem. (Samozřejmě, pokud jde sboru píseň opravdu dobře a každý si to užívá, pak není, co měnit!)

Je dobré začít zpívat jednou nebo dvěma „dokončenými“ písněmi (ve svižnějším tempu, pokud takové máte). Teenageři si je alespoň uchovávají čerstvé v paměti a vyhnou se vytváření tlaku. Umožní to novým lidem pochopit, k čemu vlastně společně směřujete.

Nejobtížnější písnička večera by se měla nacvičovat přímo před přestávkou.

Písně ve Fusion jsou obvykle vyučovány dirigentem, který předzpívá části písně jednotlivým hlasům sboru a oni to zase po něm opakují. Slova se mohou předem rozdat, ale většinou se promítají na zeď, aby se snížili

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zkoušky | FUSION TRAINING

page 5

*Určete někoho,
kdo bude mít na
starosti nové lidi
během pauzy*

náklady na tisk, také to znamená, že zpěváci nebudou na koncertě v ruce žmoulat papíry se slovy. Noty by se na zkouškách neměly rozdávat vůbec, aby se ti, kteří je neumí číst, necítili hendikepovaní, a ti, kteří je číst umí, aby se neučili své hlasy předem, než na ně přijde řada. Učení poslechem umožňuje každému, aby se učil stejným tempem, bez ohledu na jeho muzikální schopnosti (slova k písním se mohou rozdat nebo poslat předem emailem).

Při nácvičku s jednou částí sboru, je moudré nechat ostatní, ať si sednou a potichu mezi sebou mluví. Je jasné, že je to třeba mít pod kontrolou, aby bavení nerušilo dirigenta. Tyto chvíle jsou taky vhodné pro budování vztahů. Možná je dobré určit dva lidi, kteří budou mít na starosti udržování přijatelné hladiny hluku a kteří si všimnou, jestli se opravdu všichni baví a někdo se třeba necítí vynechán. Dirigent nebo vedoucí může uvést tento čas položením nějaké otázky, o které se mohou teenageři potichu bavit. Např. „jaká nejlepší věc se ti tento týden stala?“

Oznámení

Zjistěte si dopředu, co vlastně bude v oznámeních! Využijte tuto chvíli k zazpívání "Happy Birthday" těm, kteří mají narozeniny v nadcházejícím týdnu. **Nezapomeňte oznámit další akce církevní mládeže, které budou během týdne. Během přestávky dejte prostor členům církve, aby pozvali na své akce teenagery z Fusion.**

Zamyšlení

Pravděpodobně nejdůležitější částí zkoušek Fusion je zamyšlení, proto je třeba se na ně pečlivě připravit a dát mu dostatek času (5-15 min. dle obsahu sdělení a způsobu podání). Viz oddíl „Zamyšlení“ pro více podrobností.

Přestávka

Měla by trvat asi 10-15 min. Pokud bude kratší, budete ubírat čas pro budování vztahů. V některých sborech se podává džus a další nealko nápoje (sušenky, pokud máte to štěstí). **Určete někoho, kdo bude mít na starosti nové lidi během pauzy, protože tohle je chvíle, která je pro Fusion může naprosto získat nebo úplně ztratit.**

Zkouška sboru 2

Tato část zkoušky by měla být asi 45 minut dlouhá a je vhodná k

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zkoušky | FUSION TRAINING

page 6

pokračování v nácviu něčeho z předcházejícího týdne.

Závěr

Poslední píseň by měla být zábavná, něco, co sbor už dobře umí nebo co dokončil během zkoušky. Je důležité končit v šťastné, energetické náladě, což znamená, že teenageři se budou více těšit i na další zkoušku. Zopakujte nejdůležitější oznámení. Není špatné si vytvořit nějakou „tradiční“ na závěr (např. zazpívat Irish Blessing) nebo se společně krátce pomodlit. Časem to také může přerůst ke krátkým chválám, na které, jak jsme zjistili, většina teenagerů zůstane, pokud jsou vhodně uvedeny a je vysvětleno, o co jde.

Aktivity po zkoušce

Pokud po zkoušce není nic naplánováno, teenageři asi půjdou domů. Pokud ale máte něco připraveno, mnoho z nich zůstane, což je další dobrá příležitost pro neformální budování vztahů. Pár nápadů na to, co dělat po zkoušce:

- jídlo (koláče, palačinky, čajovna,...)
- "otevřené hudební nástroje" (šance pro lidi zkusit si zahrát na něco nového)
- chvály (nezapomeňte zdůraznit, že je to nepovinné, ale zjistili jsme, že mnozí zůstanou, protože atmosféra je uvolněná a neformální ... svíčky pomáhají!)
- workshopy (drama, tanec, apod. ... i když v tomto případě jde o více práce než o „vztahy!“)

*Je důležité
končit v šťastné,
energetické náladě*

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zkoušky | FUSION TRAINING

page 7

Tipy pro „udržení“ zábavy na zkouškách

Zkoušky se snadno mohou stát moc vážné, zvláště před koncertem.

Abyste tomu zabránili, tady máte pár tipů, jak udržet zkoušky neformální a zábavné:

Klíště: To klíště je ozdobený kolíček na prádlo. Během zkoušky ho lidé tajně na sebe navzájem připevňují. V určitém momentu zazní gong/alarm (spuštěný předem určenou osobou) a ten, kdo má na sobě klíště, musí vykonat trest (předem oznámený na začátku zkoušky nebo vybraný z kyblíku plného trestů). Klíště je velice efektivní způsob, jak poskytnou úlevu během těžší části zkoušky, ale ten gong by měl zaznít v momentě, který ocení i dirigent!

Horké křeslo: během určeného času na zkoušce (před oznámením?), jeden ze členů sboru sedí tři minuty v horkém křesle a musí pravdivě odpovědět na otázky, které mu členové sboru položí (nebo může odmítnout odpovědět). Tato hra pomáhá sboru s někým se každý týden lépe seznámit.

Bomba: Podobně jako u klíštěte, i tato hra může být vhodným prostředkem k odreagování během náročné zkoušky! Když předem určená osoba zařve „BOMBA“, všichni si musí lehnout na podlahu. Opět poslední člověk, který tak udělá, si musí vybrat nějaký trest.

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zkoušky | FUSION TRAINING

page 8

Příloha 5: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů: „Služba založená na vztazích“

Služba založená na vztazích

Program je pouhou cestou k cíli, ne cílem samotným. Studenti uvidí Krista skrze nás a skrze komunitu, kterou nám Kristus pomůže vybudovat.

Proč děláme Fusion?

A Slovo se stalo tělem a přebývalo mezi námi. Spatřili jsme jeho slávu, slávu, jakou má od Otce jednorozený Syn, plný milosti a pravdy.

Jan 1:14

Je naší povinností přivést Krista do života studentů, a to nejen tak, že o něm budeme mluvit na organizovaných akcích. Musíme pro ně být Kristem.

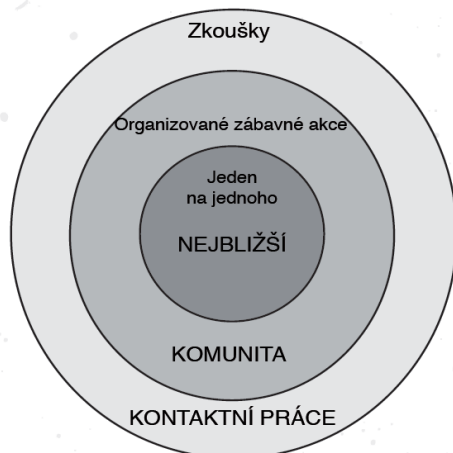
Žádná akce/událost nesmí být odloučená od tohoto cíle. To, jak s teenagery trávíme čas, by mělo být záměrné a promyšlené.

Church Culture Creativity Community Christ

Služba založená na vztazích | FUSION TRAINING

page 1

Jestliže s teenagery netrávíme čas mimo zkoušky, není pro náš Fusion důvod dále fungovat. Jsme živoucím vyjádřením a důkazem toho, jaké je Království.

3 nejdůležitější zásady ve službě založené na vztazích

- Milovat každého teenagera
- Vést je ke Kristu
- Pomocť jim nalézt a rozvíjet jejich obdarování a talent

POZOR!

Nepokoušejme se být jedním z teenagerů - mladí lidé potřebují mít dospělé vzory! Budme sami sebou, Bůh si nás chce použít takové, jací jsme ve skutečnosti. (= *JUST BE YOURSELF*:-))

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Služba založená na vztazích | FUSION TRAINING

page 2

Kterým teenagerům bych se měl/a intenzivněji věnovat?

- modli se za to, aby ti Bůh ukázal teenagery, se kterými máš mít opravdu hluboký vztah
- kolika teenagerům jsi schopen se věnovat
- zvaž, kolik času měsíčně máš na to, bays jej mohl efektivně rozdělit mezi "své nejbližší ovečky"

Pobav se o tom s ostatními vedoucími. Nechceme, aby byl jeden vyvolený obskakován pěti vedoucími a další

Zákony budování komunity

1. Čas na zkoušce

- Povzbudte teenagery k tomu, aby přišli dříve před začátkem, udělejte si na ně čas. Nezapomeňte na přestávky a hry. Vytvořte prostor na konci zkoušky, kdy můžou všichni ještě zůstat a povídat si.
- Způsob, jakým mládež povedete/jak se k nim budete chovat, bude zrcadlit to, jak se budou chovat k sobě navzájem. (láska, zájem, péče, respekt)
- Pamatujte na základní psychologické pravidlo: Přenositelnost citů a pocitů (energie, nadšení, radost X nuda, smutek, vztek,...)

Jaké další zásady byste rádi dodržovali na vašich zkouškách?

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Služba založená na vztazích | FUSION TRAINING

page 3

2. Čas ve skupině mimo zkoušku

- využívejte dny, kdy mají teenageři ve škole volno a různých svátků (Velikonoce, Valentýn,...)
- společné aktivity x aktivity zvlášť holky/kluci
- hledejte rovnováhu: příliš akcí X nedostatečné trávení času spolu (pamatujte, že mladí lidé mají povinnosti vůči škole a rodiče, kteří s nimi taky chtějí být. Pracujte a organizujte tak, aby teenageři vždycky chtěli více!!!)
- plánujte dlouhodobě dopředu, buďte kreativní

typy akcí:

- Pro zábavu (filmový večer, rock n roll party, večer Xbox, sporty, vaření spolu ...)
- S cílem stmelit celou skupinu (velké hry mimo zkoušky - survival,...)
- Budování/vzdělávání skupiny (biblické skupinky, školení mladých vedoucích, workshopy)

When we seek to discover the best in others, we somehow bring out the best in ourselves

3. Čas jeden na jednoho

- modlete se za daná setkání
- najděte si na vaše "svěřence" čas aspoň jednou měsíčně, kdy budete opravdu jen jeden na jednoho
- buďte iniciativní a nebojte se ptát
- buďte otevření a zranitelní
- vedte si deník (je trapné nepamatovat si...)
- kluci X holky
- veřejná místa X sami doma

Další možnosti, jak být v kontaktu s mládeží?

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Služba založená na vztazích | FUSION TRAINING

page 4

**Příloha 6: Materiály KAM pro přípravu Fusion týmů:
„Zamyšlení“**

Zamyšlení

Není důležité, co chcete svému publiku sdělit, ale co oni potřebují a jsou schopni slyšet.

Pro Koho?

Co?

Jak?

Pro koho?

Přemýšlejte nad svým publikem:

Jaké jsou jejich zájmy a potřeby? – Jak se můžete napojit na stejnou vlnovou délku vnímání a přemýšlení?

Co už ví? Jaké jsou jejich vědomosti v daném tématu?

Co a jak potřebují slyšet?

Jak se učí věcem?

Existují ve skupině témata, která jsou tabu?

Jakým jazykem s nimi můžete mluvit? – Omezte „křesťanštinu“, cizí slova a komplikované termíny.

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zamyšlení | FUSION TRAINING

page 2

Co?

V krátkém čase (7-15 minut) se snažte předat něco o křesťanství, Kristu, víře, Bohu.

Nejde tolik o to, co všechno bychom chtěli skupině sdělit, ale o to, na co je skupina připravena. Jaké jsou její aktuální problémy (jak skupiny, tak jednotlivců). Zaměřujte se na jejich potřeby, ty, o kterých vědí, ale i ty, které nevnímají. Obecně lze říci, že témata pro danou skupinu je dobré hledat v několika oblastech:

- to, co si myslí/říkají samotní členové skupiny, že potřebují/chtějí
- to, co si myslí vedoucí skupiny, že potřebují členové skupiny
- témata univerzální/všeobecně potřebná z hlediska charakteristických rysů skupiny (např. průměrný věk)

K získání odpovědí na otázku „CO“ mohou vést například tyto kroky:

- anketa
- diskuze v týmu
- osobní komunikace (rozhovory, chat)
- pozorování nejčastějších témat ve statusech na sociálních sítích
- hledání na modlitbách

Když začínáte se zamyšlením, nastavujete si laťku, CO vše budete moci sdělit, ale i JAK. Teenageři netuší, co mají očekávat. Je to na vás, čím dříve zazní, že jste křesťané a že to o čem budete mluvit, je Bůh, víra, Kristus, tím dříve se to stane zvykem a ne nepřijemnou částí.

Nápad:

První zamyšlení: 4K + 1C (kultura, kreativita, komunita, Kristus, církev)

Výhoda – rychle seznámíte váš Fusion s tím, o čem to je – co mají očekávat.

Pozor: O Kristu či církvi nebudete nejspíš mluvit jako první. Nezapomeňte to zmínit v kontextu křesťanství, tak ať později nejsou překvapeni.

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zamyšlení | FUSION TRAINING

page 3

Nápad:

Na začátek 11 zamyšlení, které vás provedou celým příběhem Bible

1. Život jako cesta – křižovatky, rozhodnutí, kdo nás provází
2. Jiná dimenze – je náš svět opravdu takový, jak ho vidíme. Jsme na zemi samí? Víra a její obzor – Bůh.
3. Bůh stvořitel. – Kdo, co vytvořil náš svět.
4. Já versus svět, jak to všechno má člověk zvládnout sám. Chyby a útrapy lidského života, strasti a strachy.
5. Zákon – pomoc v nouzi, pravidla a jistoty. Pozor na extrémny.
(Dají se použít paradoxní zákony USA)
6. Záblesk naděje – Ježíš syn Boží – světlo světa – kde se vzal, tu se vzal
7. 2 největší přikázání – Miluj bližního svého!
8. Opuštění a láska
9. Oběť pro přítele, přátele – lidstvo
10. Shrnutí Novozákonního příběhu
11. Bible

Zamyšlení trvá jen pár minut, ale je to věc, na kterou můžete navázat při osobních rozhovorech. Člověk, který má na starost zamyšlení (ten, který se stará, že nějaká budou – oslovuje druhé, přemýšlí nad konceptem), potřebuje, aby mu ostatní vedoucí pomáhali. Jednou za čas byste se měli sejít a mluvit o zamyšlení. Najděte si čas a naplánujte zamyšlení dopředu. Pro většinu je jednodušší mluvit na nějaké zadané téma, než nechat jim volnou ruku.

Když přemýšlíte o tom, co by chtěli teenageri slyšet – buďte kreativní.

Ptejte se teenagerů. Udělejte anketu. Koukněte se na Facebook, o čem uvažují, co je páf. Zkuste si udělat nějakou hru

Tip: Vymyslete témata a nechte skupinu chodit po místnosti, ať se vyřádí, co je jim bližší. Zkuste být neokati =)

Na který film byste raději šli. Silný katastrofický příběh o tom, jak otec obětuje syna. Milostný příběh o problémech.

Na který TV program byste se dívali – dokument – sex a vztahy; historie; multikulturní pořad ...

Když už fungujete delší dobu, je reálné, že jistá skupina některá témata uslyší už několikrát. Pokud zazní trochu jinak, může to být ten kousek mozaiky, kdy se jim informace spojí.

Můžete se zabývat podobnostmi, nebo Ježíšem.

Nápad:

Zamyšlení o Ježíši.

1. Proč křesťané tak často mluví o Ježíši – úvod k tématu.
2. Ježíš člověk - „Byl člověk jako já, stál tam, kde stojím já, cítil, co cítím já, on rozumí.“ Byl pokoušen. (Lukáš 4kap) Dělal běžné věci, znal tento svět.
3. Ježíš rebel – přemýšlel nad tím, co dělá a proč některé věci nejsou v pořádku tak, jak jsou prezentovány. Šel proti proudu a zvyklostem. Uzdravování v sobotu (Lk 13:10-17) Vyhánění kupců z chrámu (J 2:13-17)
4. Ježíš Bůh – zázraky – Nebyl jen člověkem. Měl v sobě boží podstatu a jednou z věcí, jak se to projevovalo, byly zázraky.
 - Vyhánění duchů/Uzdravování (Mk 1:21-33)
 - Dostatek/zaopatření –nasyčení 4000 (Mk 6:30-44)
5. Ježíš pro všechny – nejen pro některé (ve své době s nevěstkami, celníky ...) Ježíš si nevybíral, s kým mluví, pracuje – nabízel sebe pro všechny. I dnes to samé. Je jedno, kým jsme. Mladí krásní úspěšní, škaredí, hloupí. Je tu pro všechny.
6. Člověk není dokonalý – člověk dělá špatné věci – fakt – nejsme dokonalí. (J 8:2-11) Možná ne viditelně, ale myšlenkou určitě. Každý jsme někomu ublížili.
7. 2 přikázání – Bůh po nás nic nechce – jen milovat ho, a druhé. (Mk 12:28-34) A jak to zvládáme.
8. Ukřižování – Nejsme dokonalí a sami se z koloběhu svých provinění

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ

Zamyšlení | FUSION TRAINING

page 5

nedostaneme. A tak Bůh dal sám sebe, aby nás zbavil našich vin. Velká oběť, bolestivá oběť. Prakticky jen tak. Z lásky k nám. (Mk 15:21-42)

9. Vzkříšení – celý příběh je úplný až ve chvíli, kdy Kristus vstal z mrtvých. Dokázal své božství. (Mk 16)
10. Cesta k němu = víra – Jako člověk mám dvě možnosti, záleží čistě na mně. Zda to bude jen příběh, nebo tomu budu věřit. Co to znamená. Co vlastně po mě Bůh chce. Může to být nový začátek. Nevíme, jaké to je. Víra se nedá dokázat. Ale každý, kdo najde odvahu, může do toho procesu vstoupit a vidět výsledky. (Žd 11:1-3)

Při volbě témat dejte prostor fantazii.

Tip: Pokud někdo dělá zamyšlení poprvé, nechte ho, ať ho nahlas řekne někomu jinému. Uvědomí si, kde jsou nejasná místa, dostane zpětnou vazbu. Pokud to takhle udělá u třech zamyšlení, to čtvrté určitě zvládne s velkou lehkostí.

Skladba zamyšlení:

- Úvod 2 min.
- Překlenovací část
- Hlavní myšlenka/slovo 5-7 min.
- Překlenovací část
- Závěr/shrnutí 1-2 min.

Jednoduchý recept na přípravu zamyšlení:

1. Jaká je hlavní myšlenka? Hlavní sdělení?

- Jak ji rozvinout? S čím ji spojit?
- Jak se dostat přes nějaké zábrany posluchačů?
- Čím je to pro posluchače zajímavé?
- Jak propojit úvod s hlavní myšlenkou?

Jsou jenom 4 věty, které musíte znát z paměti:

- 1) První věta (abyste věděli, jak začít)
- 2) Poslední věta (abyste věděli, jak skončit)
- 3) První překlenovací věta (mezi úvodem a hlavní částí)
- 4) Druhá překlenovací věta (mezi hlavní částí a závěrem)

2. Závěr

- Jinak zformulovaná hlavní myšlenka.- Dej publiku 1 věc, kterou si může odnést.

3. Písmo

4. Úvod

- Smyslem je zaujmout, upoutat pozornost, lehce uvést to, o čem chci mluvit.

5. Oslí můstky – překlenovací věty

FUSION

Church Culture Creativity Community Christ
Zamyšlení | FUSION TRAINING
page 7

Jak?

1. Jak mluvit?

Každý jsme jiný mluvčí, každý jinak vystupujeme – nesnažme se vstupovat do role, která nám nesedí. Jen se vyvarujme chyb a dělejme to, co nám promluvu ulehčí.

- Hlas, tempo řeči, gestikulace, mimika, postavení – pohyb
- Jednou z vlastností emocí je přenositelnost! Pokud ukážete radost a nadšení, předáte to samé svým posluchačům.

2. Jak zaujmout posluchače?

Základním poznatkem psychologie je, že čím více smyslů člověk při učení a poznávání používá, tím lépe a trvaleji si uchová novou informaci.

Cílem tedy je zaujmout co nejvíce smyslů. (sluch, zrak, hmat, čich, chuť)

3. Aktivita posluchačů

PASIVITA

- video
- hudba
- čtení textu
- obrázky

AKTIVITA

- mluvení
- kreslení
- psaní
- stříhání/vyrábění